

Nenad Bukvić

Hrvatski državni arhiv

Marulićev trg 21

Zagreb

IZVRŠNO VIJEĆE SABORA NARODNE REPUBLIKE HRVATSKE : USTROJ I DJELOVANJE (1953-1963)

UDK 930.253:061:[328(497.5)“1953/1963“

Izvorni znanstveni rad

U radu se istražuju ustroj i djelovanje Izvršnog vijeća Sabora NRH, republičkog izvršnog tijela vlasti, u razdoblju od njegova osnivanja Ustavnim zakonom NRH 1953. godine do donošenja novog Ustava SRH 1963. godine. U navedenom razdoblju rad Izvršnog vijeća prati se kroz tri mandatna razdoblja: prvo 6.2.-18.12.1953, drugo 18.12.1953.-10.4.1958. te treće mandatno razdoblje 10.4.1958.-27.6.1963. godine. Istraživanje se prvenstveno temelji na analizi arhivskoga gradiva fondova Izvršno vijeće Sabora SRH 1953-1990. i Sabor SRH 1945-1982. u Hrvatskom državnom arhivu te zakona, podzakonskih propisa i drugih akata objavljenih u službenim listovima (Narodne novine, Službeni list FNRJ). U prvom dijelu rada analiziraju se odredbe o postupku izbora Izvršnog vijeća te donosi pregled i popisi izabranih članova po mandatnim razdobljima. U nastavku rada naglasak je na definiranju poslova iz stručne nadležnosti, te pregledu organizacije i rekonstrukciji unutarnjeg ustroja Izvršnog vijeća (upravljanje Izvršnim vijećem, stručna tijela: odbori i komisije, administracija Izvršnog vijeća). U posljednjem poglavlju analiziraju se osnovna obilježja i rezultati rada Izvršnog vijeća u promatranom razdoblju, s posebnim osvrtom na rad u sjednicama, pripremanje prijedloga zakona, te donošenje podzakonskih propisa i drugih akata iz njegove nadležnosti.

Ključne riječi: *Izvršno vijeće Sabora NRH, središnja tijela vlasti, izvršna vlast, povijest institucija, 1953-1963.*

Uvod

U razdoblju od V. do VI. kongresa Komunističke partije Jugoslavije (1948-1952) postepeno je formirana idejna koncepcija izgradnje samoupravnog socijalističkog društva. Navedena transformacija društvenog i političkog sustava iz državnog u samoupravni socijalizam,¹ formalno-pravno je regulirana donošenjem *Ustavnog za-*

¹ O promjenama društvenog i političkog sustava vidjeti opširnije poglavlje pod naslovom *Platforma tranzicije iz državnog u samoupravni socijalizam* u: Bilandžić, D. Hrvatska moderna povijest. Zagreb : Golden marketing, 1999. Str. 314-321.

kona o osnovama društvenog i političkog uređenja FNRF 13. siječnja 1953. godine.² Temeljem istoga, doneseni su republički ustavni zakoni, pa je tako i Sabor NRH na 6. sjednici V. redovnog zasjedanja, održanoj 5. veljače 1953. godine, donio *Ustavni zakon Narodne Republike Hrvatske o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti* (dalje: Ustavni zakon NRH).³ U čl. 2 Ustavnog zakona definirano je da sva vlast u NRH „pripada radnom narodu koji obavlja vlast i upravlja društvenim poslovima preko svojih predstavnika u narodnim odborima i u Saboru Narodne Republike Hrvatske (dalje: Sabor NRH), u radničkim savjetima i u drugim samoupravnim organima kao i neposredno putem izbora, opozivanja, referenduma, zborova birača, savjeta građana, učešća građana u upravi i u pravosuđu i putem drugih oblika neposrednog upravljanja“. Sukladno navedenom, osnovom društvenog uređenja proglašeno je društveno vlasništvo i samoupravljanje proizvođača.

Nadalje, Ustavnim zakonom NRH, kao republička tijela vlasti ustrojani su Sabor NRH, Izvršno vijeće i republička tijela uprave. Čl. 85 istoga zakona definirano je da se za neposredno obavljanje određenih izvršnih poslova iz nadležnosti republičkih tijela vlasti, osnivaju državni sekretarijati, samostalne uprave, upravne ustanove i druga samostalna tijela uprave, koja za svoj rad odgovaraju Izvršnom vijeću.

Sabor NRH po prvi put postaje dvodomno tijelo, a čine ga Republičko vijeće birano od svih građana i Vijeće proizvođača birano od radnika. Uvođenje Vijeća proizvođača, u duhu novih društvenih i političkih odnosa, trebalo je naglasiti ulogu Sabora NRH kao predstavničkog tijela radnog naroda. Nadalje, kao što je navedeno, od 1953. godine kao izvršno-političko tijelo djeluje Izvršno vijeće Sabora NRH (dalje: Izvršno vijeće), koje je preuzelo poslove iz nadležnosti ukinutih tijela, Vlade NRH i Prezidijuma Sabora NRH.

Glede navedenih središnjih tijela vlasti (Sabor NRH, Izvršno vijeće, republička tijela uprave), valja istaknuti kako u dosadašnjoj bibliografiji nema rada koji se sustavno bavi njihovom problematikom u razdoblju nakon 1953. godine. Stoga sustavni i sveobuhvatni pregled povijesti institucija republičke vlasti nakon 1953. godine i ovdje treba istaknuti kao zadaću za buduća istraživanja. U tom kontekstu ističe se magistarski rad Ane Holjevac Tuković⁴ u kojem se prikazuju središnja tijela uprave u razdoblju od 1945. do 1953. godine, a kojim je definirana metodologija primjenjiva i u prikazu središnjih tijela uprave nakon 1953. godine.

No, uvodno mogu ukazati i na činjenicu da u dosadašnjoj bibliografiji nalazimo radove koji se bave pojedinim središnjim tijelima vlasti nakon 1953. godine. U tom pogledu, najopsežniji su radovi o djelovanju Sabora NRH.⁵ U istim radovima, u širem kontekstu, nalazimo naznačene i osnovne podatke o djelovanju Izvršnog vijeća, npr. izboru Izvršnog vijeća, sastavu i sl. Međutim, rad koji bi s aspekta povijesti insti-

² *Službeni list* (dalje *SL*), 3(1953).

³ *Narodne novine* (dalje *NN*), 9(1953).

⁴ Holjevac Tuković, A. *Institucije središnjih tijela Narodne Republike Hrvatske 1945-1953 : magistarski rad*. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2004.

⁵ Usp. Perić, I. *Hrvatski državni sabor 1848-2000. Treći svezak: 1918-2000*. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Hrvatski državni sabor, Dom i svijet, 2000; Štambuk-Škalić, M. *Prilog poznavanju institucija : Sabor Narodne Republike Hrvatske saziv 1953-1963. Arhivski vjesnik* (Zagreb). 45(2002), str. 83-102.

tucija sustavno obrađivao djelovanje Izvršnog vijeća u razdoblju nakon njegova osnivanja 1953. godine ne postoji, pa se isto postavlja kao osnovna zadaća u ovome radu.

Vremenski, obuhvaća se rad Izvršnog vijeća u razdoblju od njegova osnivanja 1953. do donošenja novog Ustava SRH u travnju 1963. te izbora novog Izvršnog vijeća 27. lipnja 1963. godine, temeljem novih ustavnih odredbi. U navedenom razdoblju prati se rad Izvršnog vijeća kroz tri mandatna razdoblja: prvo 6.2.-18.12.1953, drugo 18.12.1953.-10.4.1958. te treće mandatno razdoblje 10.4.1958.-27.6.1963. godine.

U prvom dijelu rada naglasak je na odredbama o osnivanju, postupku izbora i imenovanja članova Izvršnog vijeća, s posebnim osvrtom na prikaz i analizu izabranih članova po mandatnim razdobljima. U tom smislu donosi se popis svih članova Izvršnog vijeća po mandatnim razdobljima, uz naznake promjena u članstvu. U nastavku rada definirani su poslovi iz stručne nadležnosti, te se donosi pregled organizacije i rekonstrukcije unutarnjeg ustroja Izvršnog vijeća, promatrano kroz tri zasebna segmenta: organizacija i upravljanje Izvršnim vijećem, radna tijela (odbori i komisije), te stručne službe (administracija). U posljednjem poglavlju donosi se pregled rada Izvršnog vijeća na sjednicama, te njegova najznačajnija obilježja u promatranom razdoblju.

Rad se prvenstveno temelji na analizi arhivskoga gradiva fondova *Izvršno vijeće Sabora SRH 1953-1990.* i *Sabor SRH 1945-1982.* u Hrvatskom državnom arhivu te zakona, podzakonskih propisa i drugih akata objavljenih u službenim listovima (*Narodne novine, Službeni list FNR*).

I. Osnivanje i izbor članova Izvršnog vijeća Sabora NRH

Izvršno vijeće Sabora NRH osnovano je Ustavnim zakonom NRH iz 1953. godine,⁶ kao izvršno tijelo vlasti kojemu Sabor NRH povjerava poslove predstavljanja NRH, brigu o provođenju zakona, nadzor nad radom republičke uprave, nadzor nad zakonitošću rada narodnih odbora i pojedinih samoupravnih ustanova, te druge izvršne poslove iz nadležnosti republičkih tijela vlasti.⁷ S radom je započelo već 6. veljače 1953. godine, kada su na zajedničkoj sjednici oba doma Sabora NRH izabrani njegovi članovi i održana prva, konstituirajuća sjednica.⁸ Izvršno vijeće bira se na isto razdoblje na koje je izabran i Sabor NRH, s time da nastavlja s radom i nakon raspuštanja Sabora NRH, sve do izbora novog Izvršnog vijeća. Sukladno tome, u ovdje zadanom vremenskom okviru, rad Izvršnog vijeća će se pratiti kroz tri ranije navedena mandatna razdoblja.

Osnovne odredbe o sastavu, broju i izboru članova Izvršnog vijeća nalazimo u čl. 77 Ustavnog zakona NRH, kojim se propisuje da Izvršno vijeće ima 15-30 članova koji se biraju iz redova članova Republičkog vijeća Sabora NRH, na prvoj zajedničkoj sjednici oba doma novoizabranog Sabora NRH. Kandidate za predsjednika i ostale članove Izvršnog vijeća može predložiti dvadeset zastupnika.

⁶ Usp. bilj. 3.

⁷ Usp. čl. 72 Ustavnog zakona Narodne Republike Hrvatske o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti, *NN* 9(1953).

⁸ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik sjednice Izvršnog vijeća, 6. veljače 1953.

Čl. 6 *Zakona o provođenju Ustavnog zakona NRH o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti* (dalje: Zakon o provođenju Ustavnog zakona NRH) od 6. veljače 1953. godine,⁹ propisao je da izbor predsjednika i ostalih članova Izvršnog vijeća obavlja Sabor NRH prema posebnom poslovniku.

Sukladno istoj odredbi, na 7. sjednici V. redovnog zasjedanja, održanoj istoga dana, Sabor NRH donio je *Odluku o poslovnom redu za izbor Izvršnog vijeća*,¹⁰ kojom se u ukupno osam članaka preciznije definira postupak predlaganja i izbora predsjednika i članova Izvršnog vijeća. Izborom rukovodi predsjednik Sabora NRH uz pomoć tajnika, pri čemu je za pravovaljanost izbora potrebna prisutnost većine članova Sabora NRH. Predsjednik i ostali članovi Izvršnog vijeća biraju se javnim glasanjem na temelju kandidatskih lista, koje ima pravo predložiti dvadeset narodnih zastupnika. Na predloženim kandidatskim listama zastupnici su obvezni navesti ime kandidata koji se predlaže za predsjednika Izvršnog vijeća, te imena kandidata za izbor ostalih članova Izvršnog vijeća. Predložene kandidatske liste na glasanje stavlja predsjednik Sabora NRH, navodeći imena predlagača i imena kandidata, pri čemu se za svaku od predloženih kandidatskih listi glasa u cjelini usmenim izjašnjavanjem zastupnika. Po završetku glasanja, predsjednik Sabora NRH izabranima proglašava kandidate s liste, koja je dobila najveći broj glasova. U slučaju predložene samo jedne kandidatske liste, umjesto pojedinačnog usmenog izjašnjavanja, kandidatska lista stavlja se na glasanje te se utvrđuje koliko je zastupnika za, koliko protiv, a koliko suzdržanih. Kandidati s takve liste proglašavaju se izabranima, ako je za tu listu glasala većina prisutnih zastupnika.

Odredbe o izboru Izvršnog vijeća na isti su način definirane i *Poslovníkom Sabora NRH* iz 1954. godine.¹¹ Osim do sada navedenoga, odredbe Poslovníka definiraju i postupak izbora pojedinačnih članova, postupak razrješavanja pojedinih ili svih članova Izvršnog vijeća, te postupak izbora Izvršnog vijeća u slučaju njegove ostavke.¹² Na ispražnjeno mjesto pojedinog člana Izvršnog vijeća obavlja se pojedinačno dopunski izbor, osim ako Sabor NRH na prijedlog dvadeset zastupnika ne odluči da neće biti izbora novog člana. Prijedlog za izbor pojedinog člana podnosi dvadeset zastupnika, pri čemu je izabran onaj kandidat koji je dobio većinu glasova prisutnih zastupnika. Nadalje, Sabor NRH može razriješiti sve ili pojedine članove Izvršnog vijeća i izabrati nove na prijedlog dvadeset zastupnika. U slučaju razrješavanja Izvršnog vijeća u cjelini, u dnevni red iste zajedničke sjednice domova na kojoj je donesena odluka o razrješavanju, mora se unijeti izbor novog Izvršnog vijeća. U slučaju pak da Izvršno vijeće ili pojedini njegov član podnese ostavku, Sabor NRH pristupa izboru novog Izvršnog vijeća odnosno njegovog člana. Kad ostavku podnese predsjednik ili Izvršno vijeće, predsjednik Sabora NRH dužan je odmah, a najkasnije u roku od 48 sati, sazvat i Sabor NRH na zajedničku sjednicu oba doma. Izvršnom vijeću koje je razriješeno ili koje je podnijelo ostavku, prestaje dužnost kada bude izabrano novo Izvršno vijeće.

⁹ NN 9(1953).

¹⁰ Odluka o poslovnom redu za izbor Izvršnog vijeća, NN 9(1953).

¹¹ Usp. čl. 55-71 Poslovníka Sabora NRH, NN 5(1954).

¹² U promatranom razdoblju, nije bilo slučaja ostavke Izvršnog vijeća u cjelini. Kako je prikazano u nastavku ovoga poglavlja, zabilježen je slučaj razrješavanja predsjednika Izvršnog vijeća u trećem mandatnom razdoblju, te učestala praksa razrješavanja i izbora pojedinačnih članova Izvršnog vijeća tijekom sva tri mandatna razdoblja.

Pojedinom članu Izvršnog vijeća dužnost prestaje razrješenjem u Saboru NRH odnosno uvažavanjem ostavke.

Prema ranije opisanom poslovnom redu, na 7. sjednici V. redovnog zasjedanja Sabora NRH, održanoj 6. veljače 1953. godine, izabrano je Izvršno vijeće od ukupno 24 člana.¹³ Jedinu kandidatsku listu predložio je u ime 23 zastupnika Stjepan Ivić. Istu listu je Sabor NRH prihvatio, te je za predsjednika Izvršnog vijeća u prvom mandatnom razdoblju izabran Vladimir Bakarić, a za članove: Jakov Blažević, Anka Berus, Antun Biber, Zvonko Brkić, Marijan Cvetković, Dušan Diminić, Veljko Drakulić, Franjo Gaži, Ante Jurjević, Ivan Krajačić, Slavko Komar, Hinko Krizman, Vicko Krstulović, Božidar Maslarić, Kata Pejnović, Mile Počuča, Nikola Rački, Svetozar Rit(t)ig, Dragutin Saili, Nikola Sekulić, Marijan Stilinović, Mika Špiljak i Miloš Žanko.

Na 1. zajedničkoj sjednici Republičkog vijeća i Vijeća proizvođača novoizabranog Sabora NRH, održanoj 18. prosinca 1953. godine, izabrano je novo Izvršno vijeće od ukupno 15 članova. Temeljem jedine predložene kandidatske liste, za predsjednika Izvršnog vijeća u drugom mandatnom razdoblju izabran je Jakov Blažević, a za članove: Ivan Krajačić, Božidar Maslarić, Zvonko Brkić, Marijan Cvetković, Anka Berus, Franjo Gaži, Marin Cetinić, Vajo Skendžić, Milutin Baltić, Jure Ivezić, Ivica Gretić, Ivo Sarajčić, Ivan Buković i Antun Pavlinić.¹⁴

Tijekom drugog mandatnog razdoblja uslijedilo je nekoliko izmjena glede broja članova i sastava Izvršnog vijeća. Na 8. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća, održanoj 1. veljače 1955. godine, donijet je zaključak o povećanju broja članova Izvršnog vijeća s 15 na 17, a za nove članove izabrani su Čedo Grbić i Milan Majstorović.¹⁵ Na 10. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća održanoj 11. srpnja 1955. godine, za novog člana izabran je Marko Belinić.¹⁶ Već na idućoj 11. zajedničkoj sjednici, održanoj 16. prosinca 1955. godine, zbog preuzimanja nove dužnosti, ostavku na dužnost člana podnio je Ivo Sarajčić, a kao novi član izabran je Miloš Žanko.¹⁷ Na 14. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća, održanoj 4. veljače 1957. godine, prihvaćena je ostavka člana Izvršnog vijeća Marijana Cvetkovića, a za novog člana izabran je Blaž Kalafatić.¹⁸

Na konstituirajućoj sjednici oba vijeća novoizabranog Sabora NRH za mandatno razdoblje 1958-1963, održanoj 10. travnja 1958. godine, uslijedilo je određivanje broja članova i izbor predsjednika te članova Izvršnog vijeća u trećem mandatnom razdoblju. Jednoglasno je odlučeno da se pored predsjednika, u Izvršno vijeće izaberu još 23 člana. Usvojena je jedina predložena kandidatska lista, pa je za predsjednika Izvršnog vijeća i u trećem mandatnom razdoblju izabran Jakov Blažević, a za članove: Božidar Maslarić, Ivan Krajačić, Anka Berus, Jure Ivezić, Marko Belinić, Antun Biber, Zvonko Brkić, Vicko Krstulović, Čedo Grbić, Miloš Žanko, Beška Frntić, Marin Cetinić,

¹³ Odluka o izboru predsjednika i ostalih članova Izvršnog vijeća, *NN* 9(1953). Usp. HR-HDA-1081. Sabor SRH. 5.2.8. Zapisnici sjednica Sabora NRH, Peto redovno zasjedanje, Zapisnik 7. sjednice, 6. veljače 1953.

¹⁴ HR-HDA-1081. Sabor SRH. 6.3. Zajedničke sjednice Republičkog vijeća i Vijeća proizvođača, Zapisnik 1. zajedničke sjednice, 18. prosinca 1953.

¹⁵ Isto. Zapisnik 8. zajedničke sjednice, 1. veljače 1955.

¹⁶ Isto. Zapisnik 10. zajedničke sjednice, 11. srpnja 1955.

¹⁷ Isto. Zapisnik 11. zajedničke sjednice, 16. prosinca 1955.

¹⁸ Isto. Zapisnik 14. zajedničke sjednice, 4. veljače 1957.

Dušan Dragosavac, Pero Car, Milan Majstorović, Franjo Gaži, Blaž Kalafatić, Milutin Baltić, Antun Pavlinić, Radojka Katić, Milan Mišković, Boris Bakrač i Lutvo Ahmetović.¹⁹

I tijekom trećeg mandatnog razdoblja uslijedilo je više izmjena glede broja članova i sastava Izvršnog vijeća. Na 9. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća, održanoj 6. srpnja 1959. godine, donijeta je odluka o povećanju broja članova s 24 na 25, a na istoj sjednici za novog člana izabran je Stjepan Iveković.²⁰ Na 13. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća, održanoj 30. svibnja 1960. godine, zbog preuzimanja dužnosti generalnog sekretara Savezne vanjsko-trgovinske komore u Beogradu, dužnosti člana Izvršnog vijeća razriješen je Dušan Dragosavac. Na istoj sjednici odlučeno je da se na ispražnjeno mjesto neće birati novi član.²¹ Na 16. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća, održanoj 9. i 10. veljače 1961. godine dužnosti člana Izvršnog vijeća razriješeni su i Marin Cetinić, izabran za člana Saveznog izvršnog vijeća, te Anka Berus, izabrana za predsjednicu Glavnog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda NRH. Na upražnjena mjesta ponovno nisu izabrani novi članovi.²²

Sredinom 1962. godine dolazi do promjene predsjednika Izvršnog vijeća. Na 22. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća, održanoj 9. i 10. srpnja 1962. godine, na vlastiti zahtjev razriješen je dužnosti predsjednika Izvršnog vijeća Jakov Blažević, zbog preuzimanja dužnosti predsjednika Savezne privredne komore u Beogradu. Na istoj sjednici za novog predsjednika Izvršnog vijeća izabran je Zvonko Brkić. Na vlastiti zahtjev, zbog odlaska na nove dužnosti, na istoj sjednici razriješeni su Marko Belinić, Antun Biber, Božidar Maslarić, Boris Bakrač, Bekša Frntić i Milan Majstorović. Na novoupražnjena mjesta članova Izvršnog vijeća, izabran je samo jedan novi član, Vanja Vranjican.²³

Mandat navedenih članova prestao je 27. lipnja 1963. godine, kada je na 3. sjednici Republičkog vijeća Sabora SRH,²⁴ izabrano novo Izvršno vijeće koje je u narednom mandatnom razdoblju, uključujući predsjednika i tajnika, imalo ukupno 11 članova. Za predsjednika je izabran Mika Špiljak. Na njegov prijedlog tajnikom Izvršnog vijeća imenovan je Stjepan Iveković, a za članove: Čedo Borčić, Ivan-Ćiro Buković, Većeslav Holjevac, Josip-Matek Kolar, Soka Krajačić, Milan Mesarić, Milan Mišković, Ivo Senjanović i Vanja Vranjican.²⁵

¹⁹ Isto. 7.4. Zajedničke sjednice Republičkog vijeća i Vijeća proizvođača, Zapisnik 1. zajedničke sjednice, 10. travnja 1958.

²⁰ Isto. Zapisnik 9. zajedničke sjednice, 6. srpnja 1959.

²¹ Isto. Zapisnik 13. zajedničke sjednice, 30. svibnja 1960.

²² Isto. Zapisnik 16. zajedničke sjednice, 9. i 10. veljače 1961.

²³ Isto. Zapisnik 22. zajedničke sjednice, 9. i 10. srpnja 1962.

²⁴ Ustavom Socijalističke Republike Hrvatske iz 1963. godine, definiran je novi postupak izbora Izvršnog vijeća. Člankom 213 istoga Ustava definirano je da Izvršno vijeće čine predsjednik i određeni broj članova koji se biraju između zastupnika Sabora SRH. Predsjednika Izvršnog vijeća bira Republičko vijeće Sabora SRH na prijedlog Komisije za izbor i imenovanja. Temeljem prijedloga izabranog predsjednika Izvršnog vijeća te mišljenja Komisije za izbor i imenovanja, Republičko vijeće Sabora SRH bira članove Izvršnog vijeća. Usp. Ustav Socijalističke Republike Hrvatske, NN 15(1963).

²⁵ Isto. 8.5.1.1. Sjednice Republičkog vijeća, Zapisnici sjednica, Zapisnik 3. sjednice, 27. lipnja 1963.

Prvo mandatno razdoblje	Drugo mandatno razdoblje	Treće mandatno razdoblje
<p>Predsjednik: Vladimir Bakarić</p> <p>Potpredsjednici: Jakov Blažević Božidar Maslarić</p> <p>Tajnik: Veljko Drakulić</p> <p>Ostali članovi: - Anka Berus - Antun Biber - Zvonko Brkić, - Marijan Cvetković - Dušan Diminić - Franjo Gaži - Ante Jurjević - Ivan Krajačić - Slavko Komar - Hinko Krizman - Vicko Krstulović - Kata Pejnović - Mile Počuča - Nikola Rački - Svetozar Rit(t)ig - Dragutin Saili - Nikola Sekulić - Marijan Stilinović - Mika Špiljak - Miloš Žanko.</p>	<p>Predsjednik: Jakov Blažević</p> <p>Potpredsjednici: Ivan Krajačić Božidar Maslarić</p> <p>Tajnik: Jure Ivezić</p> <p>Ostali članovi: - Milutin Baltić - Marko Belinić (novi član od 11.7.1955.) - Anka Berus - Zvonko Brkić - Ivan Buković - Marin Cetinić - Marijan Cvetković (Blaž Kalafatić od 4.2.1957.) - Franjo Gaži - Čedo Grbić (novi član od 1.2.1955.) - Ivica Gretić - Milan Majstorović (novi član od 1.2.1955) - Antun Pavlinić - Ivo Sarajčić (Miloš Žanko od 16.12.1955.) - Vajo Skendžić.</p>	<p>Predsjednik: Jakov Blažević (do 10.7.1962.) Zvonko Brkić (od 10.7.1962.)</p> <p>Potpredsjednici: Ivan Krajačić Božidar Maslarić (do 10.7.1962.) Marin Cetinić (od 30.12.1959. do 10.2.1961.) Milutin Baltić (od 10.7.1962.) Miloš Žanko (od 10.7.1962.)</p> <p>Tajnik: Jure Ivezić</p> <p>Ostali članovi: - Lutvo Ahmetović - Boris Bakrač (do 10.07.1962. nije biran novi član) - Marko Belinić (do 10.7.1962. nije biran novi član) - Anka Berus (do 10.2.1961. nije biran novi član) - Antun Biber (do 10.7.1962. nije biran novi član) - Pero Car - Dušan Dragosavac (do 30.5.1960. nije biran novi član) - Beška Frntić (do 10.7.1962. nije biran novi član) - Franjo Gaži - Čedo Grbić - Stjepan Iveković (novi član od 6.7.1959) - Blaž Kalafatić - Radojka Katić - Vicko Krstulović - Milan Majstorović (do 10.2.1962. nije biran novi član) - Milan Mišković - Antun Pavlinić - Vanja Vranjican (novi član od 10.2.1962.)</p>

Tablica I. Sastav Izvršnog vijeća Sabora NRH u mandatnim razdobljima 1953-1963.

Ovdje navedeno upućuje na nekoliko zaključaka. Svi članovi Izvršnog vijeća u promatranom razdoblju, sukladno tada važećim zakonskim i podzakonskim propisima, birani su iz reda zastupnika Republičkog vijeća Sabora NRH, na zajedničkim sjednicama oba saborska vijeća. Broj članova Izvršnog vijeća nije bio stalan, već je propisima okvirno definirano da se bira između 15 i 30 članova. Tako je u prvom mandatnom razdoblju Izvršno vijeće imalo 24 člana, u drugom mandatnom razdoblju od 15 do 18 članova, a u trećem mandatnom razdoblju, najviše 25 članova u prvim godinama mandata, odnosno najmanje 17 članova krajem mandata. Analiza izabranih članova po mandatnim razdobljima pokazuje da je za članove Izvršnog vijeća bilo izabrano ukupno 45 različitih zastupnika Republičkog vijeća Sabora NRH. Od navedenog broja, njih 7 bilo je izabrano za članove u sva tri mandata (Anka Berus, Jakov

Blažević, Zvonko Brkić, Franjo Gaži, Ivan Krajačić, Božidar Maslarić i Miloš Žanko), 11 u dva mandata (Milutin Baltić, Marko Belinić, Antun Biber, Marin Cetinić, Marijan Cvetković, Čedo Grbić, Jure Ivezić, Blaž Kalafatić, Vicko Krstulović, Milan Majstorović i Antun Pavlinić), a njih 27 u samo jednom mandatu (14 njih samo u prvom mandatu, 4 samo u drugom mandatu, a 9 samo u trećem mandatu).

II. Propisima definirana nadležnost Izvršnog vijeća Sabora NRH

Nadležnost Izvršnog vijeća načelno je definirana Ustavnim zakonom NRH i Zakonom o provođenju Ustavnog zakona NRH iz 1953. godine. Ustavnim zakonom NRH prestao je važiti dio VII. Ustava NRH od 18. siječnja 1947. godine, koji se odnosi na Sabor NRH i saborski Prezidijum kao najviše organe republičke vlasti u NRH,²⁶ a zamijenjen je novim ustavnim rješenjima, koja definiraju djelokrug i ovlasti središnjih republičkih tijela vlasti: Sabora NRH, Izvršnog vijeća i republičkih tijela uprave.²⁷ Zakonom o provođenju Ustavnog zakona NRH, precizno su definirana pitanja prenošenja poslova između dotadašnjih republičkih tijela vlasti i onih ustanovljenih Ustavnim zakonom NRH.

Tako su čl. 73 Ustavnog zakona NRH iz 1953. godine u nadležnost Izvršnog vijeća stavljani sljedeći poslovi:

- skrb o provođenju saveznih i republičkih zakona, republičkog društvenog plana i proračuna i drugih akata Sabora NRH, Saveznog izvršnog vijeća i Savezne narodne skupštine, te donošenje uredbi i poduzimanje mjera radi njihovog izvršenja,
- poduzimanje mjera radi izvršenja poslova iz nadležnosti republičkih tijela vlasti te obavljanje nadzora nad primjenom zakona,
- utvrđivanje prijedloga republičkog društvenog plana i republičkog proračuna,
- predlaganje zakona i drugih akata Saboru NRH,
- obavljanje nadzora u pogledu zakonitosti rada narodnih odbora, potvrđivanje statuta narodnih odbora kotareva, gradova i gradskih općina, te rješavanje o prigovorima na zaštitu samoupravnih prava narodnih odbora,
- davanje smjernica za rad republičkih tijela uprave i narodnih odbora u upravnim poslovima iz nadležnosti republičkih tijela vlasti, čije je izvršavanje prenijeto na narodne odbore,
- osnivanje republičkih tijela uprave, osim državnih sekretarijata i savjeta, te donošenje propisa u vezi s njihovom organizacijom i poslovanjem,
- donošenje načela za organizaciju i poslovanje lokalnih tijela uprave i poduzimanje mjera za unapređenje rada administracije narodnih odbora,
- skrb o provođenju službeničkog sustava,
- poništavanje i ukidanje akata republičkih tijela uprave donesenih izvan upravnog postupka koji su u suprotnosti sa saveznim ili republičkim zakonima, s propisima saveznog ili republičkog izvršnog vijeća ili s propisima saveznih tijela uprave,

²⁶ Usp. čl. 53-76 Ustava NRH od 18. siječnja 1947, NN 7(1947).

²⁷ Usp. Škalić-Štambuk, M. Nav. dj. Str. 87-88.

- rješavanje u upravnom postupku u okviru zakona,
- osnivanje poduzeća i samoupravnih ustanova od interesa za cijelu NRH te utvrđivanje njihova djelokruga i organizacije,
- raspolaganje proračunskom rezervom NRH,
- imenovanja i razrješenja državnih sekretara, podsekretara, čelnika samostalnih tijela republičke uprave, javnog pravobranioca NRH i drugih službenika za koje to odredi zakon, te imenovanje i razrješavanje predsjednika savjeta,
- donošenje odluke o raspuštanju Sabora NRH u slučaju nesuglasnosti doмова, te raspisivanje izbora za Sabor NRH,
- proglašavanje zakona ukazom te skrb o objavljivanju republičkih zakona i drugih propisa,
- pomilovanja.²⁸

Odredbama Zakona o provođenju Ustavnog zakona NRH, preciznije su definirana pitanja prenošenja poslova iz nadležnosti dotadašnjih republičkih tijela vlasti u nadležnost onih ustrojenih Ustavnim zakonom NRH. U nastavku poglavlja donosi se prikaz onih odredbi koje se pobliže odnose na definiranje nadležnosti Izvršnog vijeća. Čl. 6 utvrđuje da izborom Izvršnog vijeća s radom prestaju Prezidijum Sabora NRH i Vlada NRH. Daljnjim odredbama istog Zakona definirano je prenošenje njihovih poslova u nadležnost Izvršnog vijeća, s time da je obavljanje pojedinih poslova do donošenja odgovarajućih zakona i drugih propisa povjereno i drugim republičkim tijelima vlasti osnovanim Ustavnim zakonom NRH.²⁹

Temeljem analize prethodno navedenih nadležnosti Izvršnog vijeća prema čl. 73 Ustavnog zakona NRH, s nadležnostima ukinutih tijela (Vlada NRH, Prezidijum Sabora NRH), razvidno je da je u odnosu na Vladu NRH kao dotadašnje najviše izvršno i upravno tijelo republičke vlasti, Izvršno vijeće preuzelo poslove koji se odnose na provođenje saveznih i republičkih zakona, donošenje uredbi te poduzimanje mjera za njihovo izvršenje, pripremu i ostvarenje privrednog plana i republičkog proračuna, osnivanje republičkih tijela uprave, davanje smjernica za njihov rad, te donošenje propisa o njihovom unutarnjem ustroju i poslovanju.³⁰ Iz nadležnosti ukinutog Prezidijuma Sabora NRH, Izvršno vijeće preuzelo je poslove pomilovanja,

²⁸ Usp. čl. 73 Ustavnog zakona Narodne Republike Hrvatske o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti, *NN* 9(1953).

²⁹ Čl. 11 Zakona o provođenju Ustavnog zakona NRH definirano je da će „do donošenja odgovarajućih zakona i drugih propisa, ovlaštenja Prezidijuma Sabora NRH i Vlade NRH i njenih organa, kao i poslove iz njihove nadležnosti, obavljati suglasno odredbama ovog zakona republički organi predviđeni Ustavnim zakonom“. Čl. 12 definira da se „ovlaštenja, koja su posebnim zakonima i drugim propisima dana Prezidijumu Sabora NRH i Vladi NRH i predsjedniku Vlade, kao i poslovi iz njihove nadležnosti, prenose na Izvršno vijeće, ukoliko to nije u suprotnosti s odredbama Ustavnog zakona ili za pojedine poslove ovim zakonom nije drukčije određeno“. Usp. *NN* 9(1953); Perić, I. Nav. dj. Str. 239-240.

³⁰ Usp. čl. 77-85 Ustava NRH od 18. siječnja 1947, *NN* 7(1947). O nadležnostima Vlade NRH, Predsjedništva Vlade NRH kao njezinog stručnog i administrativnog aparata te tijelima u njegovu sastavu, vidjeti opširnije u: Holjevac Tuković, A. Nav.dj. Str. 43-53.

dodjele odlikovanja, raspisivanja izbora za Sabor NRH, proglašavanja zakona ukazom, te koordiniranja i nadzora nad radom narodnih odbora.³¹

Istim Zakonom, u nadležnost Izvršnog vijeća preneseni su i poslovi Savjeta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti, osim poslova u vezi sa sistematizacijom službeničkih mjesta, koji se prenose u nadležnost Državnog sekretarijata za poslove budžeta i državnu administraciju. U nadležnost Izvršnog vijeća preneseni su i poslovi Komisije za vjerska pitanja.³² Na Izvršno vijeće prenesene su i ovlasti koje su temeljem Zakona o državnim službenicima dane predsjedniku Vlade NRH, a odnose se na davanje suglasnosti na rješenja o službeničkim odnosima državnih službenika prve vrste, rješavanje o premještajima državnih službenika, te odobravanje primanja stranih državljana u državnu službu.

Izvršnom vijeću povjereno je također, ukoliko zakonom ili uredbom za iste poslove nije određeno drugo tijelo, rješavanje o žalbama protiv upravnih akata državnih sekretarijata, savjeta ili samostalnih republičkih tijela uprave, donesenih u prvom stupnju u postupcima u kojima se ne može pokrenuti upravni spor, te o žalbama protiv upravnih akata, koje navedena tijela donose u prvom stupnju, a za koje je posebnim propisima predviđeno pravo žalbe.

Nadalje, čl. 21 Zakona o provođenju Ustavnog zakona NRH, određuje da je Izvršno vijeće posebno ovlašteno za obavljanje sljedećih poslova: donošenje do početka rada novoizabranog Sabora NRH uredbi kojima se uređuju pojedina pitanja iz nadležnosti republičkih tijela vlasti, ukoliko to zahtijeva primjena novog ustavnog poretka ili privrednog sustava, pripremanje zakonskih prijedloga za usklađivanje postojećih zakona s Ustavnim zakonom NRH, mijenjanje proporcija utvrđenih Društvenim planom NRH za 1953. godinu do početka rada novoizabranog Sabora NRH, donošenje preciznijih odredbi o utvrđivanju nadležnosti savjeta, državnih sekretarijata i drugih republičkih tijela uprave, donošenje odluke o ukidanju odnosno nastavku rada pojedinih samostalnih tijela i komisija koji su djelovali u sastavu ukinutih tijela Vlade NRH, te spajanje i ukidanje republičkih upravnih ustanova i prenošenje njihovih prava i dužnosti na druga republička upravna tijela.

³¹ Usp. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Prezidijumu Sabora NRH, *NN* 29(1951). Čl. 5 istog Zakona definira da Prezidijum Sabora NRH „predstavlja u zemlji narodni i državni suverenitet NRH, obavlja pravo pomilovanja, dodjeljuje priznanja i počasna zvanja NRH, saziva zasjedanje Sabora NRH, raspisuje izbore narodnih zastupnika, obavlja podjelu područja na izborne kotareve, postavlja Izbornu komisiju, raspisuje referendum u pitanjima nadležnosti NRH na temelju odluke Sabora NRH ili na prijedlog Vlade NRH, proglašuje izglasane zakone, izdaje Ukaze, daje prijedloge za ocjenu suglasnosti zakona NRH sa Ustavom FNRI i NRH i sa savezним zakonima, rješava o predstavkama građana o povredi zakona i zakonskih propisa, obavlja opće rukovodstvo nad radom narodnih odbora, u vremenu između dva zasjedanja, a uz naknadnu potvrdu Sabora NRH, obavlja na prijedlog predsjednika Vlade NRH rekonstrukciju Vlade NRH ili razrješava i postavlja pojedine članove Vlade odnosno mijenja, spaja, ukida i osniva nova ministarstva, savjete i druge organe i ustanove Vlade NRH, rješava o pitanjima i mjerama za koje ga ovlasti Sabor NRH, te obavlja sve ostale poslove, koji su mu drugim zakonima stavljeni u nadležnost“.

³² Usp. čl. 13 Zakona o provođenju Ustavnog zakona NRH o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti, *NN* 9(1953).

Nadalje, definirano je pravo Izvršnog vijeća da obavljanje pojedinih upravnih poslova prenesenih u nadležnost, povjeri svojim radnim tijelima (odborima i komisijama) odnosno drugim državnim tijelima.

Tako su posebnom Odlukom³³ iz 1953. godine u nadležnost Državnog sekretarijata za poslove budžeta i državnu administraciju preneseni poslovi vezani uz nadzor nad radom administracije narodnih odbora kotareva, gradova, općina i njihovih ustanova te poslovi vezani uz službeničke odnose u državnoj upravi i administraciji narodnih odbora i njihovim ustanovama.³⁴ Tijekom 1954. godine, posebnim je odlukama³⁵ za donošenje rješenja u poslovima iz nadležnosti Izvršnog vijeća ovlašten Odbor za privredu kao njegovo stalno radno tijelo.³⁶

Do značajnijih promjena glede nadležnosti Izvršnog vijeća dolazi 1956. godine donošenjem *Zakona o organima uprave u Narodnoj Republici Hrvatskoj*.³⁷ Istim Zakonom, kao tijela republičke uprave pod neposrednim nadzorom Izvršnog vijeća, ustrojani su državni sekretarijati,³⁸ sekretarijati Izvršnog vijeća,³⁹ upravne ustanove⁴⁰ i

³³ Odluka o prijenosu određenih poslova iz nadležnosti Izvršnog vijeća u nadležnost Državnog sekretarijata za poslove budžeta i državnu administraciju, *NN* 18(1953).

³⁴ U nadležnost Državnog sekretarijata za poslove budžeta i državnu administraciju, preneseni su sljedeći poslovi: obavljanje nadzora nad radom administracije narodnih odbora kotara, gradova, gradskih općina i njihovih ustanova; davanje suglasnosti narodnim odborima kotara, gradova i gradskih općina na akte kojima utvrđuju broj službeničkih radnih mjesta i potrebnu stručnu spremu; osposobljavanje službenika u administraciji narodnih odbora i administraciji njihovih ustanova; osnivanje i nadzor nad radom ispitnih komisija pred kojima se polažu državni ispiti za zvanje referenata i pristava, a koji obavljaju pravne ili upravne poslove u tijelima državne uprave ili administraciji narodnih odbora i njihovim ustanovama, te za tajnike općinskih narodnih odbora; davanje suglasnosti za oslobađanje službenika od obveze polaganja stručnih ispita.

³⁵ Odluka o ovlaštenju Odbora za privredu za donošenje rješenja u poslovima iz nadležnosti Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 9918-1954, 16. lipnja 1954, *NN* 29(1954) i Odluka o dopuni Odluke o ovlaštenju Odbora za privredu za donošenje rješenja u poslovima iz nadležnosti Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 16197-1954, 30. rujna 1954, *NN* 47(1954).

³⁶ Odbor za privredu ovlašten je za obavljanje sljedećih poslova: donošenje rješenja kojima se daju suglasnosti narodnim odborima na propisivanje taksu i općinskih poreza na promet, donošenje rješenja kojima se potvrđuju stambene tarife koje propisuju narodni odbori, donošenje rješenja kojima se potvrđuju rješenja narodnih odbora o amortizacijskoj stopi, donošenje rješenja kojima se rješavaju žalbe protiv odluka narodnih odbora u vezi s obvezom plaćanja posebnog dopunskog doprinosa za socijalno osiguranje i određivanju tarife električne energije, donošenje rješenja kojima se daju jamstva za kredite kotareva, gradova i gradskih općina, donošenje rješenja kojima se rješava o osnivanju i broju radnika u privatnim zanatskim radnjama, dodjeljuju osnovna sredstva privrednim organizacijama bez naknade, te dodjeljuju šume i šumska zemljišta na upravljanje i korištenje državnim tijelima, ustanovama i privrednim organizacijama.

³⁷ *NN* 23(1956).

³⁸ Državni sekretarijat za unutrašnje poslove, Državni sekretarijat za pravosudnu upravu, Državni sekretarijat za poslove financija.

³⁹ Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju, Sekretarijat za opće privredne poslove, Sekretarijat za industriju, Sekretarijat za robni promet, Sekretarijat za poljoprivredu, Sekretarijat za šumarstvo, Sekretarijat za saobraćaj, Sekretarijat za građevinarstvo, urbanizam i komunalne poslove, Sekretarijat za rad i Sekretarijat za opću upravu.

⁴⁰ Zavod za privredno planiranje i Zavod za statistiku.

republički savjeti.⁴¹ Čl. 66 istoga Zakona propisuje obvezu Izvršnog vijeća da uredbom propiše koji se upravni poslovi iz njegove dosadašnje nadležnosti prenose u nadležnost državnih sekretarijata, savjeta i sekretarijata Izvršnog vijeća. Takvom uredbom, navodi se dalje, na republička tijela uprave mogu se prenijeti i ovlasti za donošenje propisa koje su republičkim zakonima dane Izvršnom vijeću. Sukladno navedenom, u srpnju 1956. godine Izvršno vijeće donijelo je *Uredbu o prenošenju poslova u nadležnost republičkih organa uprave*.⁴² Istom Uredbom, precizno je definirano prenošenje pojedinih upravnih poslova iz nadležnosti Izvršnog vijeća, temeljenih na saveznim i republičkim propisima, u nadležnost državnih sekretarijata, sekretarijata Izvršnog vijeća, te republičkih savjeta.⁴³

U nastavku poglavlja slijedi prikaz specifičnih upravnih poslova koji su navedenom Uredbom preneseni u nadležnost pojedinih republičkih upravnih tijela. Njihov detaljan prikaz ujedno je pokazatelj širokog spektra upravnih poslova koji su u razdoblju 1953-1956. bili u nadležnosti Izvršnog vijeća.

Državni sekretarijat za poslove financija preuzeo je od Izvršnog vijeća poslove vezane uz davanje suglasnosti za prodaju zgrada neposrednom pogodbom, prodaju privatnim osobama stambenih zgrada s više od dva stana, donošenje tromjesečnih planova i odluka o uvođenju mjesečnih planova, davanje suglasnosti za osnivanje katastarskih općina i rješavanje sporova o njihovim granicama, imenovanje članova republičke komisije za utvrđivanje katastarskog prihoda, imenovanje inspektora Republičkog financijskog inspektorata, imenovanje prisilne uprave poduzeća u slučajevima kada Izvršno vijeće preuzima njihovu sanaciju, rješavanje žalbi radnika i službenika pogona protiv odluka vijeća proizvođača narodnih odbora kojima se odbijaju zahtjevi za iskazivanje posebnih uspjeha, nadzor nad radom Narodne banke na području NRH, oslobođenje ugostiteljskih jedinica društvenih organizacija obveza koje predstavljaju sredstva republike, kotareva i općina, određivanje rokova i načina dostave izvještaja banaka o ostvarenim proračunskim prihodima, davanje suglasnosti za zaključivanje ugovora o radu sa stranim stručnjacima ako je Izvršno vijeće osnivač poduzeća u izgradnji, rješavanje o proglašenju pojedinih poslovnih ili pogonskih jedinica na području općine ili kotara pogonom ili pogonom sa samostalnim obračunom, poslove provedbe komasacije, te imenovanja i razrješavanja članova Komasacione komisije.

U nadležnost *Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove* preneseni su poslovi vezani uz odlučivanje o imenima novih naselja te o promjenama imena naseljenih mjesta.

Državni sekretarijat za pravosudnu upravu preuzeo je iz nadležnosti Izvršnog vijeća poslove vezane uz utvrđivanje postojanja uvjeta za prestanak službe sudaca republičkih vrhovnih sudova i višeg privrednog suda, donošenje propisa o imenovanju kancelarijskih i pomoćnih službenika sudova, osim Saveznog vrhovnog suda, te donošenje propisa o imenovanju kancelarijskih i pomoćnih službenika privrednih sudova, osim Vrhovnog privrednog suda.

⁴¹ Savjet za prosvjetu, Savjet za kulturu i nauku, Savjet za narodno zdravlje i Savjet za socijalnu zaštitu.

⁴² *NV* 38(1956).

⁴³ *Usp. bilj.* 38, 39 i 41.

Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju preuzeo je poslove potvrđivanja zaključaka radničkih savjeta o izbornim jedinicama, broju članova radničkih savjeta i sjedištima izbornih komisija u izbornim jedinicama.

Sekretarijat za opće privredne poslove preuzeo je poslove imenovanja trećine članova komisije koja raspisuje natječaj za postavljanje direktora određenih poduzeća, te osnivanja posebne komisije koja donosi rješenja o postavljanju direktora poduzeća, ako se prethodno narodni odbor ne složi s prijedlogom komisije i nakon ponovljenog natječaja.

U nadležnost *Sekretarijata za industriju* preneseni su poslovi davanja suglasnosti na statut zajednice elektroprivrednih poduzeća te poslovi vezani uz rad privatnih zanatskih i kućnih radnji, utvrđivanje broja zaposlenih u zanatskim radnjama te osnivanje zanatskih zadruga.

U nadležnost *Sekretarijata za robni promet* preneseni su poslovi vezani uz imenovanje inspektora Republičkog tržišnog inspektorata, donošenje propisa o izgradnji, minimumu uređenja i opremanja ugostiteljskih poduzeća i radnji, donošenje odluka o pojedinim zaključcima skupštine ili upravnog odbora zajednice, ako direktor zajednice smatra da je isti protivan društvenim interesima te određivanje krajeva koji se tijekom zime smatraju prometno odsječenima.

U nadležnost *Sekretarijata za poljoprivredu* preneseni su poslovi vezani uz donošenje zabrane uzgoja pojedinih poljoprivrednih kultura u svrhu suzbijanja biljnih bolesti i nametnika, određivanje vrsta stoke za koje se ne mogu odobravati investicijski zajmovi, te rješavanje o žalbama poljoprivrednih dobara i zemljoradničkih zadruga na rješenja poljoprivrednih komora i zadružnih saveza u vezi s poljoprivrednim stručnjacima koji mogu obavljati poljoprivrednu proizvodnju.

Sekretarijat za šumarstvo preuzeo je od Izvršnog vijeća poslove vezane uz donošenje zabrane uzgoja pojedinih šumskih kultura u svrhu suzbijanja biljnih bolesti ili nametnika, određivanje točnih granica nacionalnih parkova i imenovanje članova Savjeta za nacionalne parkove, proglašavanje privremeno ili stalno zaštićenih šuma, predaju šuma na upravljanje šumarskim fakultetima i ostalim šumarskim školama i institutima zbog potreba znanosti i nastave, te dodjelu šuma i šumskih zemljišta na upravljanje i korištenje pojedinim državnim tijelima, ustanovama i privrednim organizacijama.

Sekretarijat za građevinarstvo, urbanizam i komunalne poslove preuzeo je poslove vezane uz donošenje propisa o sastavu upravnog odbora lokalnog fonda za kreditiranje stambene izgradnje i poslove nadzora nad njegovim radom.

Sekretarijat za rad preuzeo je poslove vezane uz propisivanje načina organiziranja i određivanja tečajeva za stjecanje stručne spreme za obavljanje zanatskih radova, kontrolu provođenja izbora za skupštinu Republičkog zavoda za socijalno osiguranje, ukidanje ili poništenje nezakonitih općih akata kotarskog zavoda za socijalno osiguranje na prijedlog izvršnog odbora republičkog zavoda.

Sekretarijat za opću upravu preuzeo je poslove vezane uz propisivanje rokova u kojima će komisija za izbore i imenovanja ponovno raspisati natječaj za radna mjesta privremeno popunjena službenicima koji ne ispunjavaju predviđene uvjete u

pogledu stručne spremne, donošenje rješenja o priznanju i prestanku prava na pomoć, imenovanje stručnog savjeta Uprave hidrometeorološke službe te donošenje odredbi o njezinoj organizaciji i radu.

U nadležnost *Savjeta za prosvjetu* preneseni su poslovi imenovanja ravnatelja Zavoda za unapređenje nastave i općeg obrazovanja.

U nadležnost *Savjeta za kulturu i nauku* preneseni su poslovi vezani uz donošenje propisa kojima se utvrđuje način objavljivanja godišnjih izvještaja i programa publikacija izdavačkih poduzeća i ustanova, rješavanje žalbi protiv rješenja koja donose fakultetski savjeti o izboru stipendista, određivanje visine nagrada članovima i suradnicima JAZU u Zagrebu, imenovanje ravnatelja Staroslavenskog instituta, te potvrđivanje pravila Komisije NRH za pregled filmova.

U nadležnost *Savjeta za narodno zdravlje* preneseni su poslovi vezani uz davanje suglasnosti zdravstvenim ustanovama nad kojima se obavlja nadzor, određivanje dopunske plaće veće od iznosa određenog pravilnikom o plaćama, te imenovanje ravnatelja Higijenskog zavoda u Zagrebu.

Osim ovdje prikazanih specifičnih upravnih poslova po pojedinim republičkim tijelima uprave, navedenom Uredbom utvrđeno je da se iz dosadašnje nadležnosti Izvršnog vijeća u njihovu nadležnost prenosi donošenje pravila i davanje suglasnosti na pravila ustanova sa samostalnim financiranjem i donošenje propisa o organizaciji tih ustanova.

Sukladno navedenom, novom *Uredbom o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH*⁴⁴ iz srpnja 1956. godine, utvrđeno je da Izvršno vijeće obavlja samo one upravne poslove koji su temeljem zakona izričito stavljeni u njegovu nadležnost.

Tijekom 1957. godine, Izvršno vijeće posebnim je odlukama ovlastilo Odbor za organizaciono-upravna pitanja, Odbor za privredu i Administrativnu komisiju, kao svoja stalna radna tijela, za davanje suglasnosti i odobrenja odnosno za donošenje rješenja u poslovima iz njegove nadležnosti. Odbor za organizaciono-upravna pitanja ovlašten je da u ime Izvršnog vijeća daje suglasnost na pravilnike o organizaciji i radu koje donose sekretarijati Izvršnog vijeća i druga samostalna republička tijela uprave koje Vijeće za to ovlasti, daje suglasnost na odluke narodnih odbora kotara o unutrašnjoj organizaciji tijela uprave i sistematizaciji radnih mjesta te potvrđuje odluke narodnih odbora kotara o dopunskim plaćanjima i položajnim dodacima.⁴⁵

Odbor za privredu ovlašten je za davanje suglasnosti na odluke narodnih odbora te na pravilnike i druge akte republičkih tijela uprave i samostalnih ustanova i organizacija iz područja privrede u slučajevima za koje je propisano izdavanje suglasnosti Izvršnog vijeća, te davanje suglasnosti na statute i pravila zajednica poduzeća

⁴⁴ Uredba o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 11452-1956, od 6. srpnja 1956, NN 38(1956).

⁴⁵ Odluka o ovlaštenju Odbora Izvršnog vijeća za organizaciono-upravna pitanja za davanje suglasnosti na odluke narodnih odbora i pravilnike republičkih organa uprave, broj 4432-1957, od 14. ožujka 1957, NN 13(1957).

kao i osnivanje i pravila poslovnih saveza, saveza zadruga i privrednih organizacija, te pravila fondova, kada to sukladno propisima spada u nadležnost Izvršnog vijeća.⁴⁶

Administrativna komisija ovlaštena je da u poslovima iz nadležnosti Izvršnog vijeća donosi rješenja u svim predmetima u upravnom postupku, ublažavanju odnosno djelomičnom ili potpunom oslobađanju od izvršenja pravomoćno izrečenih disciplinskih kazni protiv službenika, žalbama službenika protiv rješenja o kazni za disciplinske prekršaje, zahtjevu za zaštitu zakonitosti koji podnosi javni tužilac NRH protiv rješenja državnog sekretarijata odnosno drugog samostalnog republičkog tijela donesenog u upravnom postupku, oslobađanju od plaćanja naknade štete ili o odustajanju od njezine naplate za koje je po propisima nadležno Izvršno vijeće, donošenje rješenja povodom molbi i pritužbi podnesenih Izvršnom vijeću za čije rješavanje nisu nadležna upravna tijela ili sudovi, te određivanje mirovine po čl. 31 Općeg zakona o univerzitetima.⁴⁷ Komisija je ovlaštena i za podnošenje prijedloga Administrativnoj komisiji Saveznog izvršnog vijeća o priznavanju prava na mirovinu temeljem čl. 136 Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica,⁴⁸ te Saboru NRH za dodjelu povremene ili stalne pomoći. Konačno, komisija je ovlaštena i za davanje prethodnog odobrenja za primanje u državnu službu osoba koje nisu državljani FNRJ.⁴⁹

Odredba o ovlaštenju Izvršnog vijeća da obavlja samo one upravne poslove koji su mu propisima izričito stavljeni u nadležnost, definirana je i novom Uredbom o organizaciji i radu Izvršnog vijeća iz 1958. godine.⁵⁰ Čl. 3 iste Uredbe po prvi je put definirao mogućnost Izvršnog vijeća da iz reda svojih članova imenuje predsjednika republičkog savjeta, državnog sekretara ili sekretara u Izvršnom vijeću, koji u obavljanju navedenih funkcija imaju prava i obveze propisane Zakonom o državnoj upravi i Zakonom o organima uprave u NRH.

Posebnom Odlukom⁵¹ Sabora NRH iz studenoga 1959. godine, Izvršno vijeće ovlašteno je za donošenje rješenja o stalnoj državnoj pomoći osobama koje su „zaslužne za revolucionarni radnički pokret, narodnooslobodilačku borbu, izgradnju soci-

⁴⁶ Odluka o ovlaštenju Odbora za privredu za davanje suglasnosti odnosno odobrenja u poslovima iz nadležnosti Izvršnog vijeća, broj 4435-1957, od 14. ožujka 1957, *NN* 13(1957).

⁴⁷ Opći zakon o univerzitetima usvojila je Savezna narodna skupština na sjednici Saveznog vijeća od 12. lipnja 1954. godine. Čl. 31 istog Zakona definira da „nastavniku kome bilo po kojem osnovu prestane služba na univerzitetu, a ne ispunjava uvjete za stjecanje mirovine ili ih ispunjava djelomično, republičko izvršno vijeće može odrediti mirovinu izvan postojećih općih propisa o umirovljenju i pravu na mirovinu“. Usp. *SL FNRJ*, 27(1954).

⁴⁸ Zakon o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica usvojen je na sjednicama Saveznog vijeća i Vijeća naroda Narodne skupštine FNRJ 21. siječnja 1950. godine. Čl. 136 Zakona definira da „Prezidijum Narodne skupštine FNRJ može dati pravo na mirovinu i druga prava utvrđena ovim zakonom i u slučajevima kada nisu ispunjeni svi uvjeti propisani ovim zakonom, kao i u znak priznanja zbog učešća u Narodnooslobodilačkoj borbi i izgradnji socijalizma.“ Usp. *SL FNRJ*, 10(1950).

⁴⁹ Odluka o ovlaštenju Administrativne komisije za donošenje rješenja u poslovima iz nadležnosti Izvršnog vijeća, broj 4434-1957, od 14. ožujka 1957, *NN* 13(1957).

⁵⁰ Uredba o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 8802/1-1958, od 23. lipnja 1958, *NN* 28(1958).

⁵¹ Odluka o ovlaštenju Izvršnog vijeća Sabora za donošenje rješenja o dodjeljivanju stalne državne pomoći, broj 761/3-1959, od 28. studenoga 1959, *NN* 53(1959).

jalizma ili za razvitak nauke, kulture i drugih društveno korisnih djelatnosti, a koje ne ostvaruju plaću ili mirovinu po postojećim propisima“. Istom Odlukom Izvršno vijeće ovlašteno je za ukidanje ili mijenjanje rješenja i odluka o već dodijeljenoj stalnoj državnoj pomoći.

Značajnijih promjena glede nadležnosti Izvršnog vijeća nije bilo do kraja vremenskog razdoblja promatranog u ovom radu odnosno do proglašenja Ustava Socijalističke Republike Hrvatske i Ustavnog zakona o provođenju Ustava SRH u travnju 1963. godine.⁵²

Zaključno, iz ovdje prikazanog razvidno je, kako s obzirom na poslove iz nadležnosti u razdoblju 1953-1956. Izvršno vijeće djeluje kao izvršno-upravno tijelo, a u razdoblju 1956-1963. prvenstveno kao izvršno-političko tijelo vlasti. Dakle, na organizaciju i rad Izvršnog vijeća izravno se odrazila reorganizacija republičke uprave formalno-pravno regulirana Zakonom o organima uprave u NRH iz 1956. godine, temeljem koje je, kako je to prethodno prikazano, većina upravnih poslova iz nadležnosti Izvršnog vijeća prenesena u nadležnost republičkih tijela uprave. Iako su upravni poslovi u manjem segmentu i dalje ostali u njegovoj nadležnosti, Izvršno vijeće u idućem razdoblju djeluje prvenstveno kao izvršno-političko tijelo, u čijoj je nadležnosti skrb o provođenju opće politike i mjera te donošenje odluka i postavljanje konkretnih zadaća republičkim tijelima uprave za njihovo ostvarenje.

U skladu s ovako izmijenjenom funkcijom Izvršnog vijeća, možemo također zaključno istaknuti da se promijenila i nadležnost pojedinih njegovih stalnih radnih tijela. U tom smislu, ista radna tijela nisu više nadležna za samostalno rješavanje i donošenje odluka u poslovima iz nadležnosti Izvršnog vijeća, već samo ovlaštena za davanje točno određenih suglasnosti i rješenja na pojedine odluke republičkih tijela uprave i narodnih odbora. Njihova osnovna funkcija tako postaje razmatranje i pripremanje prijedloga i propisa iz pojedinih upravnih područja. Time je izvršno-politička funkcija Izvršnog vijeća dodatno učvršćena, a težište upravne djelatnosti preneseno na novoustrojena tijela republičke uprave.

III. Organizacija i unutarnji ustroj Izvršnog vijeća Sabora NRH

Osnovna načela organizacije i unutarnjeg ustroja Izvršnog vijeća definirana su Ustavnim zakonom NRH iz 1953. godine, u kojem nalazimo osnovne odredbe o upravljanju Izvršnim vijećem, organizaciji i koordinaciji rada, osnivanju radnih tijela (odbora i komisija) za razmatranje pitanja iz stručne nadležnosti te službi za obavljanje općih i administrativnih poslova. Tako je definirano da se na čelu Izvršnog vijeća nalazi predsjednik, a iz reda svojih članova Izvršno vijeće bira jednog ili više potpredsjednika i tajnika.⁵³ Također, Ustavnim zakonom NRH definirana je mogućnost Izvršnog vijeća da iz reda svojih članova imenuje odbore i komisije za razmatranje pojedinih pitanja i pripremanje prijedloga zakona, uredbi i drugih akata te donošenje rješenja u određenim poslovima iz nadležnosti vijeća. Za obavljanje općih i administrativnih pitanja organizira se administracija na čelu s tajnikom Izvršnog vijeća.

⁵² NN 15(1963).

⁵³ Čl. 78 i 83 Ustavnog zakona NRH iz 1953. godine. Usp. NN 9(1953).

Navedena pitanja svoje organizacije i poslovanja, sukladno čl. 84 Ustavnog zakona NRH, Izvršno vijeće preciznije uređuje uredbama, koje podnosi na potvrdu Saboru NRH. No, osim uredbama, pojedina pitanja organizacije i unutarnjeg ustroja Izvršnog vijeća u promatranom razdoblju, uređivana su i posebnim odlukama o privremenoj organizaciji i ustroju odnosno odlukama kojima su osnivani pojedinačni odbori i komisije kao stalna ili povremena radna tijela, te definirana njihova nadležnost. Također, o organizaciji, ustroju i radu Izvršnog vijeća raspravljalo se na njegovim sjednicama, o čemu su donošeni zaključci i smjernice za daljnji rad, a koji nisu objavljeni u formalnom obliku kao uredbi ili posebne odluke.

Stoga se pregled organizacije i unutarnjeg ustroja Izvršnog vijeća u nastavku poglavlja temelji na analizi odredbi što ih nalazimo u navedenim aktima (uredbama, odlukama o osnivanju odbora i komisija), te analizi zapisnika sjednica Izvršnog vijeća. U svrhu preglednosti zbog učestalih promjena, promatraju se tri vida unutarnjeg ustroja i organizacije Izvršnog vijeća: a) upravljanje radom Izvršnog vijeća (predsjednik, potpredsjednici i tajnik), b) radna tijela Izvršnog vijeća, c) stručne službe (administracija) Izvršnog vijeća. Unutar navedenih cjelina, pregled i analiza odredbi i promjena donosi se kronološki, prema mandatnim razdobljima.

a) Upravljanje radom Izvršnog vijeća (predsjednik, potpredsjednici i tajnik)

Predstavljanje, upravljanje i organizacija rada Izvršnog vijeća povjereni su predsjedniku, potpredsjednicima i tajniku Izvršnog vijeća.

Predsjednik Izvršnog vijeća predstavlja Vijeće, predsjedava njegovim sjednicama, podnosi u ime Vijeća izvještaje o radu Saboru NRH te potpisuje uredbi Izvršnog vijeća. Bira se na prvoj zajedničkoj sjednici oba saborska vijeća. Predsjednik Izvršnog vijeća ima kabinet, na čelu kojeg je šef kabineta kojega postavlja Izvršno vijeće.

Iz reda svojih članova, u pravilu na prvoj konstituirajućoj sjednici, Izvršno vijeće bira jednog ili više potpredsjednika i tajnika. Biraju se na vrijeme na koje je izabrano i Izvršno vijeće, uz mogućnost razrješenja i prije isteka vremena na koje su izabrani. Potpredsjednici obavljaju poslove određene uredbom i druge poslove koje im odredi Izvršno vijeće. Jedan od potpredsjednika kojeg odredi Izvršno vijeće, donosi rješenja o službeničkim odnosima službenika koje postavlja Vijeće i zamjenjuje predsjednika u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti. Tajnik Izvršnog vijeća priprema sjednice, brine o dostavljanju zaključaka Izvršnog vijeća republičkim upravnim i drugim tijelima i može od njih zahtijevati podatke o provedbi tih zaključaka, čuva izvornike tekstova uredbi i drugih propisa, vodi korespondenciju u ime Izvršnog vijeća te obavlja druge poslove koje mu odredi Izvršno vijeće. Tajnik je također ovlašten za donošenje rješenja o službeničkim odnosima zaposlenih u administraciji Izvršnog vijeća, a ima i pravo naredbodavca za izvršenje proračuna Izvršnog vijeća.

U promatranom razdoblju u pravilu su bila birana dva ili tri potpredsjednika Izvršnog vijeća. Naime, čl. 83 Ustavnog zakona NRH definirano je da iz reda svojih članova Izvršno vijeće bira jednog ili više potpredsjednika. Uredbom Izvršnog vijeća

od 15. svibnja 1954. godine,⁵⁴ Uredbom od 6. srpnja 1956. godine,⁵⁵ te Uredbom od 23. lipnja 1958. godine,⁵⁶ definirano je da Izvršno vijeće ima dva potpredsjednika. Do promjene dolazi krajem 1959. godine, kada je novom Uredbom⁵⁷ utvrđeno da uz predsjednika i tajnika, umjesto dotadašnja dva, Izvršno vijeće bira tri potpredsjednika. O tome je Izvršno vijeće raspravljalo na sjednici održanoj 30. prosinca 1959. godine, kada je konstatirana potreba imenovanja još jednog potpredsjednika zbog učinkovitijeg upravljanja privrednim poslovima iz nadležnosti Vijeća.⁵⁸ Novom pak Uredbom iz lipnja 1962. godine,⁵⁹ određeno je da uz predsjednika i tajnika, Izvršno vijeće ima dva ili više potpredsjednika, čime izbor trećeg potpredsjednika nije definiran kao obveza, ali je ostavljen kao mogućnost. Tako su već u srpnju 1962. godine izabrana tri potpredsjednika za upravljanje sljedećim grupama poslova iz nadležnosti Izvršnog vijeća: unutarnja politika, organizacija i izgradnja vlasti, privreda te društvene službe.

U nastavku poglavlja donosi se pregled članova Izvršnog vijeća koji su navedene dužnosti obavljali u mandatnim razdobljima od 1953. do 1963. godine.

Za predsjednika Izvršnog vijeća u prvom mandatnom razdoblju izabran je Vladimir Bakarić, za potpredsjednike Božidar Maslarić i Jakov Blažević, a za tajnika Veljko Drakulić.⁶⁰ Navedene dužnosti obavljali su do izbora novog Izvršnog vijeća.

Za predsjednika Izvršnog vijeća u drugom mandatnom razdoblju izabran je Jakov Blažević, za potpredsjednike Ivan Krajačić i Božidar Maslarić, a za tajnika Jure Ivezić.⁶¹

Za predsjednika Izvršnog vijeća u trećem mandatnom razdoblju ponovno je izabran Jakov Blažević. Kao i u drugom mandatnom razdoblju, za potpredsjednike su izabrani Ivan Krajačić i Božidar Maslarić, a za tajnika Jure Ivezić. Na sjednici održanoj 30. prosinca 1959. godine za trećeg potpredsjednika izabran je Marin Cetinić. Do značajnijih promjena dolazi u srpnju 1962. godine, kada je na 22. zajedničkoj sjednici saborskih vijeća održanoj 9. i 10. srpnja, na vlastiti zahtjev zbog odlaska na novu dužnost, funkcije predsjednika Izvršnog vijeća razriješen Jakov Blažević. Na istoj sjednici, za novog predsjednika izabran je Zvonko Brkić, koji je tu funkciju obnašao do isteka ovog mandatnog razdoblja odnosno do izbora novog Izvršnog vijeća 27. lipnja 1963. godine, kada je za predsjednika izabran Mika Špiljak.

⁵⁴ Uredba o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 7853-1954, od 15. svibnja 1954, NN 24(1954).

⁵⁵ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 11452-1956, od 6. srpnja 1956, NN 38(1956).

⁵⁶ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 8802/1-1958, od 23. lipnja 1958, NN 28(1958).

⁵⁷ Uredba o izmjeni Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 17728-1959, od 30. prosinca 1959, NN 1(1960).

⁵⁸ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik 45. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 30. prosinca 1959.

⁵⁹ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 13255/1-177-1962, od 13. lipnja 1962, NN 28(1962).

⁶⁰ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 6. veljače 1953.

⁶¹ Isto. Zapisnik 1. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 18. prosinca 1953.

Nakon izbora novog predsjednika Izvršnog vijeća, došlo je do promjena i glede potpredsjednika. Na sjednici Izvršnog vijeća održanoj 10. srpnja 1962. godine, ponovno su izabrana tri potpredsjednika Izvršnog vijeća: Ivan Krajačić zadužen za unutarnju politiku, organizaciju i izgradnju vlasti, Milutin Baltić zadužen za privredu i Miloš Žanko zadužen za društvene službe. Navedene dužnosti obnašali su do kraja ovog mandatnog razdoblja.

b) Radna tijela Izvršnog vijeća

Za razmatranje pitanja iz stručne nadležnosti, pripremanje prijedloga zakona, uredbi i drugih akata, te za donošenje rješenja o određenim poslovima iz svoje nadležnosti, Izvršno vijeće osniva stalne odbore i komisije. Prilikom obrazloženja prve uredbe o organizaciji i unutarnjem ustroju iz 1954. godine, u izvještaju o radu Izvršnog vijeća podnesenom Saboru NRH, navodi se da je „formiranje odbora i komisija u samom Izvršnom vijeću izvršeno, da bi se raznovrsna djelatnost iz nadležnosti Vijeća temeljitije obrađivala, poslovi ekspeditivnije završavali, a sjednice Vijeća pripremala tako, da se konkretno razrade pojedini prijedlozi i mišljenja. Osim toga, pomoću svojih odbora Izvršno vijeće može efikasnije nadzirati rad republičkih organa uprave i brinuti se o sprovođenju zakona i drugih propisa.“⁶²

Nadalje, razmatranje pojedinih specifičnih poslova i pitanja povjerava se i povremenim odborima i komisijama, čiji se djelokrug i sastav propisuju posebnim odlukama. Izvršno vijeće osniva i posebne stručno-upravne komisije od članova Izvršnog vijeća, viših službenika administracije Izvršnog vijeća i republičkih tijela uprave te drugih stručnjaka. Tijekom promatranog razdoblja osnivane su i zajedničke komisije Izvršnog vijeća i Sabora NRH.

Pitanja osnivanja odbora i komisija, njihov sastav, tj. imenovanje članova, djelokrug poslova i rad u sjednicama, preciznije su uređena već spomenutim uredbama o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća, posebnim odlukama o njihovom osnivanju i razmatrana na sjednicama Izvršnog vijeća. Kronološki pregled i analiza po mandantnim razdobljima donosi se u nastavku poglavlja.

O organizacijskim pitanjima Izvršnog vijeća u prvom mandatnom razdoblju, posebno o osnivanju njegovih radnih tijela, raspravljalo se već na drugoj sjednici održanoj 19. veljače 1953. godine. Na istoj sjednici imenovani su članovi ukupno 7 radnih tijela Izvršnog vijeća (3 odbora i 4 komisije): 1. Odbor za privredna pitanja, 2. Odbor za narodne odbore i organe društvene samouprave, 3. Odbor za molbe i pritužbe, 4. Komisija za administrativna pitanja, 5. Komisija za personalne poslove, 6. Komisija za računsku kontrolu i 7. Komisija za pomilovanja.⁶³ Predsjednici i članovi svih navedenih radnih tijela imenovani su iz reda članova Izvršnog vijeća.

Na 8. sjednici Izvršnog vijeća, održanoj 5. lipnja 1953. godine, usvojena je *Odluka o privremenom određivanju djelokruga odbora i komisija Izvršnog vijeća, o načinu njihovog rada i o organizaciji administracije Izvršnog vijeća Sabora NRH*. Umjesto dotadašnjih 7, imenovano je 10 radnih tijela (5 odbora i 5 komisija): 1. Odbor za privredna pitanja, 2. Odbor za unutrašnje poslove, 3. Odbor za prosvjetu, 4. Odbor

⁶² Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1954. i do polovine 1955. godine.

⁶³ Isto. Zapisnik sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 19. veljače 1953.

za narodno zdravlje, 5. Odbor za budžet, 6. Komisija za administrativna pitanja, 7. Komisija za personalne poslove, 8. Komisija za računsku kontrolu, 9. Komisija za pomilovanja i 10. Komisija za proučavanje organizacije i funkcioniranje organa državne uprave.⁶⁴

Osim prethodno navedenih stalnih odbora i komisija, tijekom prvog mandatnog razdoblja osnovane su i neke povremene komisije za razmatranje specifičnih pitanja: Komisija za reformu škola za opće obrazovanje,⁶⁵ Komisija Izvršnog vijeća o izgradnji HE na Krki,⁶⁶ te Komisija za proučavanje problema nastalih slobodnim upisom na Sveučilište i materijalnim prilikama na Sveučilištu.⁶⁷

Tijekom drugog mandatnog razdoblja, dolazi do daljnjih promjena glede broja radnih tijela Izvršnog vijeća i njihovog sastava. Na konstituirajućoj sjednici održanoj 18. prosinca 1953. godine,⁶⁸ imenovane su grupe članova Izvršnog vijeća za bavljenje pojedinim pitanjima iz područja privrede, unutarnje politike te zdravlja i prosvjete. Na idućoj sjednici održanoj 29. prosinca 1953. godine, imenovani su članovi Administrativne komisije, Računske komisije, Komisije za pomilovanje, te Komisije za zemljišni fond.⁶⁹ Na 4. sjednici održanoj 7. siječnja 1954. godine⁷⁰ imenovana je privremena Personalna komisija Izvršnog vijeća, a na 19. sjednici održanoj 12. ožujka 1954. godine, osnovane su Komisija za vjerska pitanja i Komisija za odlikovanje.⁷¹ Iste godine osnovana je i Komisija za pregled filmova domaće produkcije.⁷²

O prijedlogu uredbe o organizaciji Izvršnog vijeća raspravljalo se na sjednici Izvršnog vijeća održanoj 10. svibnja 1954. godine.⁷³ Predloženo je da se za prosvjetu i zdravlje, bez osnivanja posebnog odbora, zaduže pojedini članovi Izvršnog vijeća, pa su istom Uredbom⁷⁴ ustrojena svega 4 stalna radna tijela (2 odbora i 2 komisije): 1. Odbor za unutrašnju politiku, 2. Odbor za privredu i budžet, 3. Administrativna komisija i 4. Komisija za pomilovanja.

Pitanja organizacije i rada Izvršnog vijeća raspravljana su i na sjednici održanoj 24. veljače 1955. godine,⁷⁵ te je zaključeno da se ustroje odbori za rješavanje pitanja iz područja zdravlja i socijalne politike te prosvjete. Na istoj sjednici imenovani su članovi ukupno 10 radnih tijela (4 odbora i 6 komisija): 1. Odbor za unutrašnju politiku, 2. Odbor za privredu, 3. Odbor za prosvjetu, 4. Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 5. Administrativna komisija, 6. Komisija za pomilovanja, 7. Vjerska ko-

⁶⁴ Isto. Zapisnik 8. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 5. lipnja 1953.

⁶⁵ Isto. Zapisnik 11. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 16. srpnja 1953.

⁶⁶ Isto. Zapisnik 16. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 31. listopada 1953.

⁶⁷ Isto.

⁶⁸ Isto. Zapisnik 1. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 18. prosinca 1953.

⁶⁹ Isto. Zapisnik 2. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 29. prosinca 1953.

⁷⁰ Isto. Zapisnik 4. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 7. siječnja 1954.

⁷¹ Isto. Zapisnik 19. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 12. ožujka 1954.

⁷² Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1954. i do polovine 1955. godine, broj 6066-1957, od 18. travnja 1957.

⁷³ Isto. Zapisnik 27. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 10. svibnja 1954.

⁷⁴ Uredba o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora Narodne Republike Hrvatske, broj 7853-1954, od 15. svibnja 1954. godine, *NN* 24(1954).

⁷⁵ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik 5. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 24. veljače 1955.

misija, 8. Personalna komisija, 9. Komisija za odlikovanja, 10. Komisija za poljoprivredno-zemljišni fond. Pri Odboru za privredu u navedenom razdoblju djeluju još Komisija za završne račune i Komisija za poljoprivredu. Također, tijekom 1955. godine osnovan je i Odbor za urbanizam,⁷⁶ a početkom 1956. Odbor za poslove narodne obrane.⁷⁷

Dana 6. srpnja 1956. godine donesena je *Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora NRH*,⁷⁸ kojom je osnovano 7 stalnih radnih tijela (3 odbora i 4 komisije): 1. Koordinacioni odbor, 2. Odbor za unutrašnju politiku, 3. Odbor za privredu, 4. Administrativna komisija, 5. Komisija za pomilovanja, 6. Komisija za produktivnost rada i radne odnose, 7. Komisija za kadrove. U kontekstu problematike ovoga poglavlja, posebno valja ukazati na osnivanje Koordinacionog odbora, čija je osnovna nadležnost razmatranje organizacijskih pitanja iz rada Izvršnog vijeća, koordiniranje rada između pojedinih radnih tijela Izvršnog vijeća, pripremanje važnijih odluka, te metoda rada i suradnje s narodnim odborima.⁷⁹

Tijekom rasprave na sjednici Izvršnog vijeća prilikom donošenja navedene Uredbe, zaključeno je kako nema potrebe za formiranjem odbora za prosvjetu i zdravlje, „s obzirom da u narodnim republikama postoje posebni savjeti kao društveni organi upravljanja tim sektorima“.⁸⁰ Sukladno tome, zaključeno je da za pitanja prosvjete i kulture u Izvršnom vijeću individualno bude zadužen Miloš Žanko, a za pitanja zdravlja i socijalne politike Marko Belinić.

O pitanjima organizacije Izvršnog vijeća, raspravljano je također na sjednici Izvršnog vijeća održanoj 14. veljače 1957. godine, na kojoj je osnovan Odbor za perspektivni razvoj NRH⁸¹ i na sjednici održanoj 14. ožujka 1957. godine,⁸² na kojoj je usvojena *Odluka o osnivanju Odbora Izvršnog vijeća za organizaciono-upravna pitanja*.⁸³ U obrazloženju odluke tijekom sjednice, tajnik Izvršnog vijeća Jure Ivezić istaknuo je kako su ovakvi odbori formirani u Saveznom izvršnom vijeću i drugim republikama. U daljnjoj argumentaciji, istaknuo je kako se ukazala potreba da „jedan posebni organ Izvršnog vijeća rješava načelnu problematiku iz područja organizacije i uprave, a naročito razmatranja sistematizacije i budžeta republičkih organa uprave, jer se pokazalo u praksi da se o budžetskim pitanjima, kao organizacionim i funkcionalnim pitanjima republičke uprave nije jedinstveno i sustavno vodilo računa, pa se o budžetima raspravljalo samo prilikom donošenja godišnjeg plana i budžeta većinom na brzinu i bez dubljeg ulaženja u stvarne potrebe pojedinih resora.“

⁷⁶ Isto. Zapisnik 11. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 16. travnja 1955. i 19. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 21. lipnja 1955.

⁷⁷ Isto. Zapisnik 5. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 9. veljače 1956.

⁷⁸ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 11452-1956, od 6. srpnja 1956, *NV* 38(1956).

⁷⁹ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za razdoblje od polovine 1955. do kraja 1956. godine, broj 6066-1957, od 18. travnja 1957, str. 8-9.

⁸⁰ Isto. Izvršno vijeće Sabora NRH. Zapisnik 17. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 6. srpnja 1956.

⁸¹ Usp. bilj. 74.

⁸² Isto. Zapisnik 5. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 14. ožujka 1957.

⁸³ *NV* 13(1957).

Nadalje, temeljem čl. 17 *Zakona o javnim službenicima*⁸⁴ iz 1957. godine, Izvršno vijeće donijelo je 7. ožujka 1958. godine *Rješenje o imenovanju Komisije za službeničke poslove Izvršnog vijeća*.⁸⁵ Temeljem čl. 164 Zakona o mirovinskom osiguranju,⁸⁶ istog dana donijeto je i *Rješenje o imenovanju Komisije Izvršnog vijeća NRH za stavljanje prijedloga za priznavanje prava na mirovinu po članu 73. stav 2*⁸⁷ *Zakona o mirovinskom osiguranju*.⁸⁸

Kao i u prvom mandatnom razdoblju, tijekom drugog mandatnog razdoblja osnovan je niz povremenih komisija za rješavanje specifičnih pitanja: Komisija Izvršnog vijeća o lokaciji remontnog postrojenja za JNA,⁸⁹ Komisija za reviziju investicionih programa,⁹⁰ Komisija za izradu prijedloga plana nastave na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu,⁹¹ Komisija za rješavanje žalbi po završnim računima,⁹² Komisija o potrebi i načinu dotiranja Jadranske linijske plovidbe,⁹³ Komisija za razvoj komuna,⁹⁴ Komisija za pregled željezničke trase Knin – Zadar,⁹⁵ Komisija za ispitivanje i određivanje stipendija za studente,⁹⁶ Komisija za razmatranje režima kazne kod osuđenih lica za privredni kriminal,⁹⁷ Komisija za izradu sveučilišnih statuta i zakona o Sveučilištu s dvije potkomisije: Potkomisija za naučno istraživačke institute i Potkomisija za tehnički fakultet,⁹⁸ Komisija za demobilisane oficire,⁹⁹ Komisija za otvaranje Medicinskog fakulteta u Rijeci i Filozofskog fakulteta u Zadru,¹⁰⁰ Komisija za morsko ribarstvo po čl. 68 Zakona o pomorskom ribarstvu,¹⁰¹ Komisija o problematici pomorske i brodograđevne privrede,¹⁰² Komisije za pregled Oceanografskog instituta u Splitu,¹⁰³ Odbor za

⁸⁴ SL 53(1957).

⁸⁵ Rješenje o imenovanju Komisije za službeničke poslove Izvršnog vijeća, broj 1479/2-1958, od 7. ožujka 1958, NN 11(1958).

⁸⁶ SL 51(1957).

⁸⁷ Čl. 73, st. 2 Zakona o mirovinskom osiguranju definirao je da „osiguraniku-učesniku Narodnooslobodilačkog rata koji je stupio u Narodnooslobodilačku borbu prije 9. rujna 1943, kao i učesniku Španjolskoga građanskoga rata, koji ima najmanje 15 godina mirovinskog staža, od čega najmanje 10 godina radnog staža, može posebna savezna komisija priznati pravo na mirovinu i prije navršnja 55 odnosno 50 godina života ako ustanovi da je to potrebno s obzirom na opće stanje zdravlja i radne sposobnosti osiguranika.“ Usp. SL 51(1957).

⁸⁸ NN 11(1958).

⁸⁹ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik 23. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 26. ožujka 1954.

⁹⁰ Isto. Zapisnik 24. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 3. travnja 1954.

⁹¹ Isto. Zapisnik 26. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 19. travnja 1954.

⁹² Isto. Zapisnik 28. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 1. lipnja 1954.

⁹³ Isto. Zapisnik 32. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 20. srpnja 1954.

⁹⁴ Isto. Zapisnik 33. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 30. srpnja 1954. i Zapisnik 39. sjednice, od 6. i 7. prosinca 1954.

⁹⁵ Isto. Zapisnik 34. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 30. kolovoza 1954.

⁹⁶ Isto. Zapisnik 38. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 8. i 9. studenoga 1954.

⁹⁷ Isto. Zapisnik 39. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 6. i 7. prosinca 1954.

⁹⁸ Isto. Zapisnik 7. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 3. ožujka 1955.

⁹⁹ Isto. Zapisnik 13. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 9. svibnja 1955.

¹⁰⁰ Isto. Zapisnik 20. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 24. lipnja 1955.

¹⁰¹ Isto. Zapisnik 28. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 27. rujna 1955.

¹⁰² Isto. Zapisnik 34. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 3. prosinca 1955.

¹⁰³ Isto.

razmatranje prijedloga povodom konkursa za kredite za nerazvijene krajeve i fond poljoprivrede¹⁰⁴ i Odbor za zajmove.¹⁰⁵

Također, tijekom drugog mandatnog razdoblja osnovane su i zajedničke komisije Izvršnog vijeća i Sabora NRH: Komisija za pomorsku privredu, Komisija za proučavanje razvoja nerazvijenih krajeva, Komisija za naučno-istraživački rad, Komisija za turizam¹⁰⁶ i Komisija za provođenje komunalnog sistema.¹⁰⁷

Složen unutarnji ustroj i izmjene u pogledu stalnih i povremenih radnih tijela, obilježje su rada Izvršnog vijeća i u trećem mandatnom razdoblju. Nakon konstituiranja Izvršnog vijeća i izbora potpredsjednika i tajnika, na 2. sjednici, održanoj 15. travnja 1958. godine raspravljalo se o imenovanju predsjednika i članova odbora i komisija Izvršnog vijeća.¹⁰⁸ Na istoj sjednici imenovani su članovi ukupno 12 radnih tijela (5 odbora i 7 komisija): 1. Koordinacioni odbor, 2. Odbor za unutrašnju politiku, 3. Odbor narodne obrane, 4. Odbor za organizaciono-upravna pitanja, 5. Odbor za privredu, 6. Komisija za pomilovanja, 7. Komisija za odlikovanja, 8. Komisija za kadrove, 9. Administrativna komisija, 10. Komisija za stavljanje prijedloga za priznavanje prava na mirovinu po članu 73, st. 2 Zakona o mirovinskom osiguranju,¹⁰⁹ 11. Komisija za investicione programe, 12. Komisija za umirovljene vojne osobe.

Na 7. sjednici Izvršnog vijeća održanoj 23. lipnja 1958. godine usvojena je nova *Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH*,¹¹⁰ kojom je za obavljanje poslova iz nadležnosti Izvršnog vijeća ustrojeno ukupno 9 stalnih radnih tijela (5 odbora i 4 komisije): 1. Koordinacioni odbor, 2. Odbor za unutrašnju politiku, 3. Odbor za privredu, 4. Odbor za organizaciona i upravna pitanja, 5. Odbor za budžet, 6. Administrativna komisija, 7. Komisija za pomilovanja, 8. Komisija za kadrove, 9. Komisija za odlikovanja.

Posebnom Odlukom¹¹¹ u veljači 1960. godine, kao stalno radno tijelo Izvršnog vijeća osnovana je Komisija za predstavke i pritužbe. Tijekom rasprave o osnivanju ove komisije, na sjednici Izvršnog vijeća održanoj 23. veljače 1960. godine¹¹² tajnik Jure Ivezić iznio je i sadržaj pisma potpredsjednika Saveznog izvršnog vijeća Aleksandra Rankovića, u kojem se „naglašava potreba da ova komisija vrši analize, da zauzima stavove, daje prijedloge i upozorenja, te da ukazuje na defektnost propisa u vezi sa pritužbama i žalbama građana“. Iz odredbi navedene Odluke o osnivanju, razvidno je da je s radom i dalje nastavio ranije ustrojeno Biro za predstavke i pritužbe u sastavu

¹⁰⁴ Isto. Zapisnik 19. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 12. rujna 1956.

¹⁰⁵ Isto. Zapisnik 22. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 23. listopada 1956.

¹⁰⁶ Isto. Zapisnik 16. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 2. lipnja 1955.

¹⁰⁷ Isto. Zapisnik 23. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 9. srpnja 1955.

¹⁰⁸ Isto. Zapisnik 2. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 15. travnja 1958. Usp. i Odluku o imenovanju predsjednika i članova odbora i komisija Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 5778/1-1958, *NV* 21(1958).

¹⁰⁹ Usp. bilj. 87.

¹¹⁰ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 8802/1-1958, od 23. lipnja 1958. godine, *NV* 28(1958).

¹¹¹ Odluka o osnivanju Komisije za predstavke i pritužbe, broj 4875/1-1960, od 23. veljače 1960, *NV* 8(1960).

¹¹² HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik 48. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 23. veljače 1960.

Administrativnog sekretarijata Izvršnog vijeća, a koji brine o izvršenju zaključaka Komisije i za nju obavlja administrativnu i stručnu službu.

Tijekom 1960. i 1961. godine, posebnim odlukama Izvršnog vijeća osnovano je nekoliko odbora i komisija: u listopadu 1960. osnovan je Odbor za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu,¹¹³ u veljači 1961. Komisija za automatizaciju, elektroniku i primjenu izotopa,¹¹⁴ u svibnju iste godine Odbor za regionalni razvoj,¹¹⁵ a u studenome Odbor za visoko školstvo,¹¹⁶ Komisija za pitanja raspodjele dohotka u privredi¹¹⁷ i Komisija za pitanja raspodjele dohotka u javnim službama.¹¹⁸

Novom *Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH*¹¹⁹ iz lipnja 1962. godine, ustrojeno je ukupno 14 radnih tijela Izvršnog vijeća (7 odbora i 7 komisija): 1. Koordinacioni odbor, 2. Odbor za unutrašnju politiku, 3. Odbor za privrednu koordinaciju, 4. Odbor za društveni plan, 5. Odbor za opća privredna pitanja, 6. Odbor za visoko školstvo, 7. Odbor narodne obrane, 8. Administrativna komisija, 9. Komisija za pomilovanja, 10. Komisija za odlikovanja, 11. Komisija za vanjsku trgovinu, 12. Komisija za pitanja raspodjele dohotka, 13. Komisija za proučavanje sistema stručnog obrazovanja kadrova, 14. Komisija za predstave i pritužbe.

Krajem trećeg mandata u travnju 1963. godine, uz postojeća radna tijela osnovana je i Komisija za turizam.¹²⁰ Osnovni zadaci Komisije bili su priprema i podnošenje Izvršnom vijeću prijedloga propisa o osnivanju, organizaciji i radu republičkog tijela uprave nadležnog za poslove turizma, koordinacija republičkih tijela uprave, ustanova i organizacija iz područja turizma te predlaganje mjera za daljnji razvoj turizma.

I tijekom trećeg mandatnog razdoblja osnovane su privremene komisije za rješavanje specifičnih i pojedinačnih pitanja: Komisija za razmatranje stanja i problema nekretnina općenarodne imovine i imovinsko-pravne službe,¹²¹ Komisija za osiguranje skladišnog prostora za smještaj žitarica godišnjeg roda,¹²² Komisija Izvršnog

¹¹³ Odluka o osnivanju Odbora Izvršnog vijeća Sabora za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu, broj 19579/1-1960, od 11. listopada 1960, *NN* 42(1960).

¹¹⁴ Odluka o osnivanju Komisije za automatizaciju, elektroniku i primjenu izotopa, broj 3924/1-1961., od 16. veljače 1961, *NN* 11(1961).

¹¹⁵ Odluka o osnivanju Odbora Izvršnog vijeća Sabora za regionalni razvoj, broj 10478/1-1961, od 11. svibnja 1961, *NN* 23(1961).

¹¹⁶ Odluka o osnivanju Odbora Izvršnog vijeća Sabora za visoko školstvo, broj 21207/1-1961, od 16. studenoga 1961, *NN* 48(1961).

¹¹⁷ Odluka o osnivanju Komisije Izvršnog vijeća Sabora za pitanja raspodjele dohotka u privredi, broj 21401/1-1961, od 4. studenoga 1961, *NN* 49(1961).

¹¹⁸ Odluka o osnivanju Komisije Izvršnog vijeća Sabora za pitanja raspodjele dohotka u javnim službama, broj 21403/1-1961, od 4. studenoga 1961, *NN* 49(1961).

¹¹⁹ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 13255/1-177-1962, od 13. lipnja 1962, *NN* 28(1962).

¹²⁰ Odluka o osnivanju Komisije Izvršnog vijeća Sabora za turizam, broj 6686/1-104-1963, od 5. travnja 1963, *NN* 22(1963).

¹²¹ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik 5. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 2. lipnja 1958.

¹²² Isto. Zapisnik 31. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 30. svibnja 1959.

vijeća Sabora za potvrđivanje odluka narodnih odbora kotara o užim građevinskim rajonima¹²³ i Komisija za nagrađivanje službenika.¹²⁴

c) Stručne službe (administracija) Izvršnog vijeća

Uredbom Izvršnog vijeća od 15. svibnja 1954. godine¹²⁵ utvrđeno je, da za pripremu i obavljanje poslova iz svoje nadležnosti Izvršno vijeće ima svoju administraciju, koju čine: 1. Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju, 2. Pravni odjel, 3. Biro za predstavke i pritužbe, 4. Ured za informacije, 5. Konzularni odjel, 6. Personalni odjel, 7. Opći odjel.

*Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora NRH*¹²⁶ od 6. srpnja 1956. godine, za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova Izvršnog vijeća ustrojen je Administrativni sekretarijat, čijim radom rukovodi pomoćnik tajnika Izvršnog vijeća, koji ima položaj državnog podsekretara. Kao organizacijske jedinice Administrativnog sekretarijata ustrojene su: 1. Biro tajnika Izvršnog vijeća, 2. Biro za predstavke i pritužbe, 3. Konzularni odjel, 4. Ured za informacije, 5. Uprava zgrada, 6. Opći odjel.¹²⁷

Novom *Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH* od 23. lipnja 1958. godine,¹²⁸ ponovno je utvrđeno da se za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova ustrojava Administrativni sekretarijat, čijim radom rukovodi pomoćnik tajnika Izvršnog vijeća. Administrativni sekretarijat ima odgovarajuće odjele, odsjeke, biroe i urede. Za obavljanje poslova iz njegove nadležnosti, uz ranije navedene, ustrojena je i Uprava otočja Brioni.¹²⁹

Tijekom 1959. godine ukinut je Opći odjel, a njegovi poslove preuzele su ostale organizacijske jedinice Administrativnog sekretarijata. Unutar Konzularnog odjela osnovana je posebna referada za nacionalne manjine „radi osiguranja sistematskog praćenja i obrade pitanja i problema nacionalnih manjina u zemlji i naših manjina izvan zemlje, kao i radi održavanja kontakta s organizacijama naših iseljenika“.¹³⁰ Kao posebna organizacijska jedinica ustrojeno je Računovodstvo. Nadalje, *Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH*¹³¹ iz rujna iste godine, za obavljanje poslova u vezi s kadrovskim pitanjima

¹²³ Isto. Zapisnik 39. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 13. listopada 1959.

¹²⁴ Isto. Zapisnik 44. sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 18. prosinca 1959.

¹²⁵ Usp. bilj. 74.

¹²⁶ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 11452-1956, od 6. srpnja 1956, *NN* 38(1956).

¹²⁷ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za razdoblje od polovine 1955. do kraja 1956. godine, broj 6066-1957, od 18. travnja 1957.

¹²⁸ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 8802/1-1958, od 23. lipnja 1958, *NN* 28(1958).

¹²⁹ Usp. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora NRH. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za godinu 1957. i 1958, broj III/3-6106/1-1959, od 8. svibnja 1959.

¹³⁰ Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1959. godinu, broj III/3-5967/1-1960, od 9. ožujka 1960, str. 22.

¹³¹ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 12780/1-1959, od 23. rujna 1959, *NN* 40(1959).

u republičkim organima uprave i ustanovama javnih službi osnovana je Uprava za personalne poslove.

Do kraja promatranog razdoblja više nije bilo promjena glede ustroja i organizacije stručnih službi Izvršnog vijeća.

IV. Osnovna obilježja rada Izvršnog vijeća Sabora NRH

Uvodno valja istaknuti kako je rad Izvršnog vijeća Sabora NRH u promatranom razdoblju, pravno uokviren odredbama saveznog i republičkog ustavnog zakona iz 1953. godine, odredbama saveznih i republičkih zakona te uredbama Saveznog izvršnog vijeća.¹³² Također, njegov rad valja promatrati i vrednovati u kontekstu društvenog i političkog sustava, te društveno-ekonomskih i političkih ciljeva postavljenih na saveznoj i republičkoj razini, prvenstveno odlukama tijela SKJ i SKH. Uporište toj tezi, između ostalog, jesu i ocjene rada Izvršnog vijeća iznesene na njegovim sjednicama. Tako je primjerice u svojem govoru na posljednjoj sjednici trećeg mandatnog razdoblja, održanoj 22. lipnja 1963. godine, Zvonko Brkić, predsjednik Izvršnog vijeća između ostalog zaključio kako je Izvršno vijeće pri rješavanju aktualnih zadaća te pokretanju niza problema „čije rješenje nameće (naš) privredni i društveni razvoj“, imalo „podršku od Saveza komunista koji je davao i platformu za rad i aktivnost Izvršnog vijeća“.¹³³ Također, isto se u više navrata konstatira i u izvještajima o radu Izvršnog vijeća podnesenih Saboru NRH. Tako se u izvještaju o radu za 1962. godinu, prilikom izvještavanja o aktivnostima Izvršnog vijeća i republičkih tijela uprave poduzetih s ciljem prevladavanja stagnacije privrednog rasta, ističe kako su „platforma i rukovodstvo za rad u tom pravcu bili svestrana analiza i zaključci IV. plenuma CK SKJ, te govori Predsjednika Republike. Radi ostvarenja zadataka koji su na tom najvišem političkom forumu postavljeni i zatim razrađivani sa saveznim organima, Vijeće je (...) poduzimalo tokom cijele godine niz akcija“.¹³⁴ U nastavku izvještavanja o privrednoj politici, ističe se kako se „u konkretizaciji privredne politike u 1962. godini Vijeće posebno rukovodilo analizom i zaključcima IV. plenuma CK SKJ i daljnjom njihovom razradom na IV. plenumu CK SKH“.¹³⁵

Osnovna načela i odredbe o načinu rada Izvršnog vijeća u prikazanim okvirima, definirana su uredbama o njegovoj organizaciji, unutaršnjem ustroju i poslovanju. Tako je čl. 8-37 Uredbe iz 1954. godine, čl. 10-24 Uredbe iz 1956. godine, te čl. 17-31 Uredbe iz 1958. godine, precizno definiran način rada Izvršnog vijeća u sjednicama, prava i dužnosti njegovih članova u smislu sudjelovanja u radu sjednica, te donošenje akata iz njegove nadležnosti. Postupak pripremanja zakonskih prijedloga za Sabor NRH te propisa i drugih akata iz nadležnosti, njihovo razmatranje na sjedni-

¹³² Navedeni pravni okvir rada Izvršnog vijeća definiran je u čl. 1. svih uredbi o organizaciji i radu Izvršnog vijeća u navedenom razdoblju. Usp. NN 24(1954), NN 38(1956), NN 28(1958).

¹³³ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnik sjednice Izvršnog vijeća Sabora NRH, od 22. lipnja 1963.

¹³⁴ Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1962. godinu, broj 03/6-4927/1-60-1963, od 11. ožujka 1963.

¹³⁵ Isto.

cama odbora i komisija, precizno su definirani posebnim odredbama istih uredbi.¹³⁶ Također, u listopadu 1960. godine usvojen je *Poslovnik o radu u sjednici Izvršnog vijeća Sabora, njegovih odbora i komisija*,¹³⁷ kojim je propisano sazivanje i pripremanje sjednica, rukovođenje sjednicama, prisustvovanje sjednicama, utvrđivanje dnevnog reda, vođenje rasprave i glasanje, vođenje zapisnika i postupanje s materijalima sjednica, te postupak dostavljanja zaključaka odgovarajućim republičkim tijelima.

Stoga se u prvom dijelu ovoga poglavlja donosi prikaz osnovnih načela o radu Izvršnog vijeća temeljen na odredbama navedenih akata, s posebnim osvrtom na rad u sjednicama, postupak donošenja prijedloga zakona, te propisa i drugih akata iz nadležnosti.

U drugom dijelu poglavlja donose se zaključci o osnovnim obilježjima i rezultatima rada Izvršnog vijeća, temeljeni na analizi arhivskoga gradiva fonda *Izvršno vijeće Sabora SRH* u Hrvatskom državnom arhivu. Pri tome su kao osnovni izvor za analizu korišteni zapisnici sjednica Izvršnog vijeća i njegovih radnih tijela i njima pripadajući materijali za sjednice. Također, analizirani su i izvještaji o radu koje je Izvršno vijeće od 1954. godine redovito podnosilo Saboru NRH. Naime, sukladno odredbama čl. 79 Ustavnog zakona NRH, Izvršno vijeće za svoj je rad bilo formalno odgovorno Saboru NRH, obvezno ga izvještavalo o svojem radu, a na njegov zahtjev podnosilo izvještaje o radu u cjelini ili o pojedinim pitanjima iz svoje nadležnosti.¹³⁸ Nadalje, temeljem zaključka Koordinacionog odbora Izvršnog vijeća od 23. veljače 1957. godine, od travnja 1957. godine uvedena je praksa pripremanja i izdavanja mjesečnog *Informativnog biltena*, u kojem su na osnovi materijala sa sjednica Izvršnog vijeća i njegovih radnih tijela te izvještaja i materijala sa sjednica kolegija republičkih tijela uprave, navedeni osnovni podaci o radu Izvršnog vijeća i republičkih tijela uprave tijekom prethodnog mjeseca i naznačeni njihovi zadaci u predstojećem razdoblju.¹³⁹

Temeljem analize navedenih izvora, donose se kvantitativni podaci o broju sjednica održanih po pojedinim mandatnim razdobljima te osnovni pokazatelji u pogledu pripremanja zakonskih prijedloga i akata iz nadležnosti Izvršnog vijeća. Nadalje, na osnovi analize dnevnog reda sjednica, ukazuje se na upravna područja na kojima je bilo težište rada Izvršnog vijeća kroz promatrano razdoblje. U svrhu dobivanja usporedivih podataka, točke dnevnog reda razvrstavane su i analizirane unutar nekoliko upravnih područja, koja najvećim dijelom slijede metodologiju podjele na upravna područja primijenjenu u izvještajima o radu Izvršnog vijeća. Definirana područja

¹³⁶ Čl. 31-37 Uredbe iz 1954, čl. 48-55 Uredbe iz 1956. te čl. 53-62 Uredbe iz 1958. godine.

¹³⁷ HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Poslovnik o radu u sjednici Izvršnog vijeća Sabora, njegovih odbora i komisija, broj 20399/1-1960, od 11. listopada 1960.

¹³⁸ U promatranom razdoblju, Izvršno vijeće podnijelo je Saboru NRH nekoliko redovitih izvještaja o radu: Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1954. i do polovine 1955. godine, Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za razdoblje od polovine 1955. do kraja 1956. godine, Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1957. i 1958. godinu, Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1959. godinu, Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1960. godinu, Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1961. godinu i Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1962. godinu. Navedeni izvještaji u pravilu se sastoje od dva dijela. U prvom dijelu donosi se pregled rada i organizacije Izvršnog vijeća, a u drugom pregled rada republičkih tijela uprave. Usp. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH.

¹³⁹ Isto. *Informativni bilten*, god. I., br. 1, travanj 1957, str. 1.

čja su: 1. Privreda, republički budžet i financije, 2. Središnja tijela vlasti, republička i lokalna uprava, 3. Pravosuđe, unutarnji poslovi i opća pitanja unutarnje politike, 4. Obrazovanje, znanost i kultura, 5. Zdravstvo i socijalna politika, 6. Radni (službenički) odnosi.

O poslovima iz svoje nadležnosti Izvršno vijeće u pravilu odlučuje na sjednicama, koje saziva i kojima predsjedava predsjednik, a mogu biti sazvane i na zahtjev najmanje tri člana Izvršnog vijeća. Uredbom iz 1954. godine¹⁴⁰ i kasnijim Poslovníkom iz 1960. godine,¹⁴¹ propisano je da na sjednice Izvršnog vijeća mogu biti pozvani i državni sekretari, sekretari savjeta, čelnici samostalnih republičkih tijela uprave, podsekretari i pojedini stručnjaci, ukoliko je njihovo mišljenje potrebno pri rješavanju pojedinih pitanja iz dnevnog reda sjednice. Oni također mogu prije sjednice predložiti uvrštavanje pojedinog pitanja na dnevni red, ali konačni dnevni red utvrđuje Izvršno vijeće na prijedlog predsjednika.

O pitanjima raspravljanim na sjednicama, Izvršno vijeće donosi punopravne zaključke većinom glasova prisutnih članova. Pojedina pitanja iz svoje nadležnosti uređuje donošenjem akata: uredbi, odluka, uputstava, rješenja, smjernica, zaključaka i objašnjenja.

Uredbom Izvršno vijeće donosi opće propise na osnovi ovlaštenja i radi izvršenja zakona, propisuje organizaciju i poslovanje Izvršnog vijeća, organizaciju državnih sekretarijata i savjeta, osnivanje i organizaciju samostalnih tijela uprave te upravnih ustanova iz svoje nadležnosti.

Odluke se donose u slučajevima rješavanja pojedinih pitanja ili mjera od općeg značaja, koja se ne uređuju uredbama ili uputstvima. Tako u obliku odluke Izvršno vijeće donosi akt o raspuštanju Sabora NRH u slučajevima nesuglasnosti domova, o raspisivanju izbora za Sabor NRH, sastavu izbornih komisija, o grupnom pomilovanju, o sastavu odbora i komisija Izvršnog vijeća i republičkih savjeta, te pojedinačnim pitanjima, najvećim dijelom iz područja gospodarstva, kao i drugih upravnih područja iz nadležnosti.¹⁴²

Uputstvima se utvrđuju odredbe o poslovanju republičkih tijela uprave i opća načela o poslovanju tijela državne uprave i samoupravnih ustanova, odredbe o organiziranju izvršenja i postupak za primjenu zakona i propisa Izvršnog vijeća i za izvršenje drugih poslova iz njegove nadležnosti te smjernice za rad republičkih tijela uprave.

Rješenjima se odlučuje o imenovanjima i razrješenjima, pojedinačnim pomilovanjima, te drugim pojedinačnim slučajevima. Rješenjima se također daje i suglasnost na akte drugih tijela i odlučuje o poništavanju, ukidanju i stavljanju izvan snage akata drugih tijela i ustanova. Najveći broj rješenja odnosio se na imenovanje članova pojedinih savjeta i statusna pitanja pojedinih republičkih ustanova i institucija (npr. proglašavanje ustanovama sa samostalnim financiranjem).

¹⁴⁰ Uredba o organizaciji i poslovanju Izvršnog vijeća Sabora NRH, broj 7853-1954, od 15. svibnja 1954. godine, *NN* 24(1954).

¹⁴¹ Usp. bilj. 137.

¹⁴² Npr. odluke o financiranju socijalnih ustanova, stopama poreza na dohodak, stopama poreza na promet, visini amortizacije, promjeni sjedišta narodnih odbora, promjeni naziva naseljenih mjesta i općina i sl.

Izvršno vijeće donosi i *zaključke* u slučajevima zauzimanja stavova o pitanjima o kojima ne odlučuje drugim aktima. Između ostalog, zaključkom se utvrđuje plan pripreme propisa, drugih akata i mjera, određuju smjernice za rad republičkih savjeta i republičkih tijela uprave i sl.

Tumačenje pojedinih odredbi iz donesenih uredbi, Izvršno vijeće utvrđuje donošenjem *objašnjenja* koje je obvezno.

Nadalje, jedna od osnovnih nadležnosti Izvršnog vijeća jest i utvrđivanje prijedloga republičkog društvenog plana i republičkog proračuna te predlaganje zakona i drugih akata Saboru NRH.

Postupak pripreme, razmatranja i izrade konačnih prijedloga zakona i prijedloga akata Izvršnog vijeća, precizno je definiran odredbama uredbi navedenima na početku ovog poglavlja.¹⁴³ Uredbom iz 1954. godine propisano je, da se nacrti zakona koje Izvršno vijeće predlaže Saboru te nacrti propisa ili drugih akata Izvršnog vijeća sastavljaju po pravilu u administraciji Izvršnog vijeća, temeljem uputa Izvršnog vijeća, odbora ili komisija. Prije upućivanja na sjednicu Izvršnog vijeća svi nacrti raspravljaju se na sjednici odbora ili komisije koji utvrđuju njihov tekst, osim u slučajevima kada ih Izvršno vijeće odluči odmah uzeti u raspravu. Prije utvrđivanja konačnog teksta prijedloga propisa ili drugog akta koji se iznosi na sjednici Izvršnog vijeća, odbor odnosno komisija provodi raspravu o pitanjima na koja se prijedlog odnosi i prikuplja mišljenja od zainteresiranih republičkih tijela uprave i drugih tijela, ustanova i organizacija.

Uredbom iz 1956. godine definirano je da se nacrti zakona, propisa i drugih akata Izvršnog vijeća sastavljaju, ne kao do tada u administraciji Izvršnog vijeća, već u nadležnom državnom sekretarijatu, savjetu ili sekretarijatu. Prije njihova podnošenja nadležnom odboru Izvršnog vijeća, navedena su tijela obvezna iste prijedloge dostaviti na mišljenje zainteresiranim republičkim tijelima uprave i odgovarajućim organima samostalnih ustanova i organizacija. Ovo treba promatrati u kontekstu decentralizacije i jačanja lokalne samouprave, zbog kojih je većina prvostupajskih upravno-političkih poslova prenesena s republičkih tijela uprave na narodne odbore kotara i općina. Time je pred tijela uprave postavljen zadatak analiziranja stanja i osnovnih problema po upravnim područjima, odnosno predlaganje općih mjera za unapređenje i rad pripadajućih službi.

Nakon utvrđivanja konačnog prijedloga propisa ili drugog akta, isti se dostavlja tajniku radi iznošenja na sjednicu Izvršnog vijeća. S pravne strane, konačni tekst prijedloga propisa koji se upućuje na sjednicu Izvršnog vijeća, odnosno tekst nacrti zakona koji Izvršno vijeće dostavlja Saboru NRH kao materijal, utvrđuje Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju.

U nastavku poglavlja donosi se analiza rada Izvršnog vijeća u sjednicama te analiza rada na izradi prijedloga zakona i donošenja akata iz njegove nadležnosti.

Tijekom prvog mandatnog razdoblja Izvršno vijeće održalo je ukupno 18 sjednica, na kojima je raspravljano o ukupno 136 točaka dnevnog reda, uključujući i točku „razno“, pod kojom su na kraju sjednica razmatrana razna kraća pitanja iz svih upravnih područja.

¹⁴³ Usp. bilj. 136.

Zastupljenost pitanja iz pojedinih upravnih područja tijekom prvog mandatnog razdoblja, bez točke dnevnog reda „razno“, prikazuje tablica u nastavku.

Upravno područje	Točke dnevnog reda	
	Broj točaka dnevnog reda	%
Privreda, republički budžet i financije	52	42,62
Središnja tijela vlasti, republička i lokalna uprava	43	35,25
Pravosuđe, unutarnji poslovi i opća pitanja unutarnje politike	6	4,92
Obrazovanje, znanost i kultura	10	8,20
Zdravstvo i socijalna politika	10	8,20
Radni (službenički) odnosi	1	0,81

Tablica II. Analiza točaka dnevnog reda sjednica Izvršnog vijeća u prvom mandatnom razdoblju

Tijekom drugog mandatnog razdoblja Izvršno vijeće održalo je ukupno 139 sjednica: 41 sjednicu krajem 1953. i tijekom 1954. godine, 39 sjednica 1955. godine, 26 sjednica 1956. godine, 29 sjednica 1957. godine, te 4 sjednice u prva četiri mjeseca 1958. godine. Razmatrano je ukupno 749 točaka dnevnog reda: 235 tijekom 1953-1954, 194 tijekom 1955, 151 tijekom 1956, 144 tijekom 1957. te 25 tijekom 1958. godine.

Zastupljenost pitanja iz pojedinih upravnih područja tijekom drugog mandatnog razdoblja, iskazano po godinama, bez točke dnevnog reda „razno“, prikazuje tablica u nastavku.

Upravno područje	Točke dnevnog reda po godinama									
	Broj točaka dnevnog reda					%				
	XII. 1953-1954.	1955.	1956.	1957.	I.-IV. 1958.	XII. 1953-1954.	1955.	1956.	1957.	I.-IV. 1958.
Privreda, republički budžet i financije	122	65	66	45	10	59,22	42,21	50,38	37,50	45,46
Središnja tijela vlasti, republička i lokalna uprava	33	48	27	29	7	16,02	31,17	20,61	24,17	31,82
Pravosuđe, unutarnji poslovi i opća pitanja unutarnje politike	12	8	5	4	-	5,83	5,19	3,82	3,33	-
Obrazovanje, znanost i kultura	27	18	25	27	1	13,10	11,69	19,08	22,50	4,54
Zdravstvo i socijalna politika	9	5	8	12	3	4,37	3,25	6,11	10,00	13,64
Radni (službenički) odnosi	3	10	-	3	1	1,46	6,49	-	2,50	4,54

Tablica III. Analiza točaka dnevnog reda sjednica Izvršnog vijeća u drugom mandatnom razdoblju

Tijekom trećeg mandatnog razdoblja, Izvršno vijeće održalo je ukupno 114 sjednica: 19 sjednica 1958. godine, 26 sjednica 1959. godine, 18 sjednica 1960. godine, 21 sjednicu 1961. godine, 17 sjednica 1962. godine, te 13 sjednica do lipnja 1963. godine. Razmatrano je ukupno 927 točaka dnevnog reda: 126 tijekom 1958, 159 tijekom 1959, 152 tijekom 1960, 198 tijekom 1961, 162 tijekom 1962. te 130 do lipnja 1963. godine.

Zastupljenost pitanja iz pojedinih upravnih područja tijekom trećeg mandatnog razdoblja iskazano po godinama, bez točke dnevnog reda „razno“, prikazuje tablica u nastavku.

Upravno područje	Točke dnevnoga reda po godinama											
	Broj točaka dnevnog reda						%					
	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1958	1959	1960	1961	1962	1963
Privreda, republički budžet i financije	53	48	40	73	56	40	46,90	34,28	28,36	40,78	37,33	33,33
Središnja tijela vlasti, republička i lokalna uprava	32	46	46	37	39	35	28,32	32,86	32,62	20,67	26,00	29,16
Pravosuđe, unutarnji poslovi i opća pitanja unutarnje politike	2	4	5	2	4	4	1,78	2,86	3,55	1,12	2,67	3,34
Obrazovanje, znanost i kultura	16	20	32	37	29	16	14,16	14,29	22,70	20,67	19,33	13,33
Zdravstvo i socijalna politika	5	14	13	15	16	19	4,42	10,00	9,22	8,38	10,67	15,84
Radni (službenički) odnosi	5	8	5	15	6	6	4,42	5,71	3,55	8,38	4,00	5,00

Tablica IV. Analiza točaka dnevnog reda sjednica Izvršnog vijeća u trećem mandatnom razdoblju

Kako je ranije navedeno, jedna od osnovnih nadležnosti Izvršnog vijeća je predlaganje zakona i drugih akata Saboru NRH. Tako je tijekom promatranog razdoblja, uz razmatranje prijedloga društvenog plana, republičkog proračuna i njihovih izmjena i dopuna, Izvršno vijeće razmatralo i niz zakonskih prijedloga. Rezultate analize zakonskih prijedloga prema upravnim područjima čija pitanja reguliraju, prikazuje tablica u nastavku.

Također, ranije je navedeno kako pojedina pitanja iz svoje nadležnosti, o kojima raspravlja na sjednicama, Izvršno vijeće uređuje donošenjem akata: uredbi, odluka, uputstava, rješenja, smjernica, zaključaka i objašnjenja.

Tijekom triju mandatnih razdoblja, a prema podacima iz zapisnika sjednica, izvještaja o radu, te mjesečnih *Informativnih biltena*, doneseno je ukupno 820 akata Izvršnog vijeća, od čega prema vrsti akta: 122 uredbe, 425 odluka, 137 rješenja, 131 ukaz i 5 uputstava.

Upravno područje	Broj zakonskih prijedloga po godinama												Ukupno	
	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	Broj	%	
Privreda, republički budžet i financije	3	9	5	3	5	6	4	12	17	15	6	85	37,95	
Središnja tijela vlasti, republička i lokalna uprava	9	-	7	2	5	2	1	-	2	2	4	34	15,18	
Pravosuđe, unutarnji poslovi i ostala pitanja unutarnje politike	-	-	2	-	-	2	1	8	3	6	1	23	10,27	
Obrazovanje, znanost i kultura	-	1	3	7	8	4	13	11	7	1	4	59	26,34	
Zdravstvo i socijalna politika	-	-	-	1	2	-	7	3	2	2	2	19	8,48	
Radni (službenički) odnosi	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	4	1,78	
Ukupno	12	10	17	13	20	14	29	34	31	26	18	224		

Tablica V. Analiza zakonskih prijedloga razmatranih na sjednicama Izvršnog vijeća 1953-1963.

Osim po vrsti, akti su analizirani i prema upravnim područjima čija pitanja reguliraju, što za cijelo promatrano razdoblje 1953-1963. prikazuje tablica u nastavku.

Upravno područje	Vrsta i broj akata						Ukupno	
	Uredbe	Odluke	Rješenja	Ukazi	Uputstva	Ukupno		
						Broj	%	
Privreda, republički budžet i financije	23	145	30	53	3	254	30,98	
Središnja tijela vlasti, republička i lokalna uprava	53	108	48	14	1	224	27,32	
Pravosuđe, unutarnji poslovi i ostala pitanja unutarnje politike	5	6	-	9	1	21	2,56	
Obrazovanje, znanost i kultura	26	69	34	40	-	169	20,60	
Zdravstvo i socijalna politika	7	37	23	13	-	80	9,76	
Radni (službenički) odnosi	8	60	2	2	-	72	8,78	
Ukupno	122	425	137	131	5	820		
(vrsta akta)	%	14,88	51,83	16,71	15,98	0,60		

Tablica VI. Analiza akata Izvršnog vijeća prema vrsti i upravnom području 1953-1963.

Temeljem prethodno prikazanih rezultata analize različitih elemenata rada Izvršnog vijeća (dnevni red sjednica, pripremanje prijedloga zakona, donošenje akata iz nadležnosti), zaključuje se kako su u radu Izvršnog vijeća najzastupljenija pitanja iz područja gospodarstva. Uz ova, usko su vezana pitanja izrade društvenog plana, republičkog proračuna i financija općenito. Tako su na sjednicama donošeni propisi, odluke i mjere o planskim instrumentima, sudjelovanju u prihodima narodnih odbora, poreznim stopama, upotrebi i rasporedu viškova u proizvodnji te investicijama, investicijskim programima i projektima. Osim o gospodarstvu općenito, Izvršno vijeće je raspravljalo, izrađivalo zakonske prijedloge i donosilo akte iz vlastite nadležnosti, o pitanjima iz pojedinih gospodarskih grana. Tako je u prvim godinama rada (1953-1955), Izvršno vijeće raspravljalo o šumarstvu, elektroprivredi, turizmu, poljoprivredi, brodogradnji i pomorstvu, ribarstvu, iskorištavanju energetske izvora, razvoju vodoprivrede, agrarno-imovinskim odnosima i odnosima na selu. Također, raspravljalo se o donošenju republičkih propisa kojima su razrađivani odgovarajući savezni propisi u području ugostiteljstva, zanatstva, katastra, naplate prihoda i poslovanja inspekcijских službi.¹⁴⁴ Tijekom druge polovice 1955. i 1956. godine, težište privredne politike bilo je na provođenju niza mjera Saveznog izvršnog vijeća. Tijekom 1957. i 1958. godine rad Izvršnog vijeća na ovom području najvećim je dijelom usmjeren na izradu novog petogodišnjeg privrednog plana za razdoblje 1957-1961. U tom smislu analizirano je stanje u pojedinim granama gospodarstva, s posebnim naglaskom na one koje su, prema procjeni, imale preduvjete za snažniji razvoj (poljoprivreda, šumarstvo i drvna industrija, pomorstvo i brodogradnja, energetika, turizam i ugostiteljstvo i dr.). Također, raspravljalo se o rekonstrukciji poduzeća i pogona, specijalizaciji proizvodnje, razvoju privredno nerazvijenih krajeva te drugim mjerama koje su trebale potaknuti što uspješnije ostvarenje novog petogodišnjeg plana. Poduzete su i odgovarajuće mjere i donijeti propisi o širim melioracijskim zahvatima u svrhu dobivanja većih obradivih površina u posavskom području (osnivanje poduzeća „Lonjsko polje“) i neretvanskom području (osnivanje poduzeća „Neretva“).¹⁴⁵ Treba također istaknuti kako je tijekom 1958. godine osnovan Odbor za budžet, sa zadaćom sustavnog rješavanja tekućih proračunskih pitanja, posebno načina raspodjele sredstava iz proračunske rezerve. Tijekom 1959. i 1960. godine razmatrana su i pitanja vezana uz realizaciju petogodišnjeg plana, pri čemu je u odnosu na prethodno razdoblje, naglasak stavljen na pitanja produktivnosti rada te uvođenje novih tehničkih postupaka i organizacije rada. Potvrda znatne zastupljenosti gospodarske problematike u radu Izvršnog vijeća i u ovom razdoblju, imenovanje je trećeg potpredsjednika u Izvršnom vijeću, čija je zadaća upravo upravljanje gospodarskim poslovima. U posljednjim godinama promatranog razdoblja znatan dio aktivnosti posvećen je pripremama, analizama i izradi prijedloga novog perspektivnog plana privrednog razvoja NRH u razdoblju 1961-1965. te praćenju njegove realizacije. Tijekom 1962. godine, zbog usporene dinamike privrednog rasta, razmatralo se o poduzimanju mjera za njegovo povećanje. Također, na posljednjim sjednicama u promatranom razdoblju, tijekom travnja 1963. godine Izvršno vijeće razmatralo je i usvojilo program organizacije rada na priprema-

¹⁴⁴ HR-HDA-280. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1954. i do polovine 1955. godine, str. 17-18.

¹⁴⁵ Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za godinu 1957. i 1958, broj III/3-6106/1-1959, od 8. svibnja 1959, str. 8.

nju društvenog plana privrednog razvoja SFRJ i SRH za razdoblje 1964-1970. te njegovu izradu definiralo kao prioritetnu u 1963. godini.¹⁴⁶

Nadalje, rezultati kvantitativne analize pokazuju da nakon gospodarskih (privrednih) pitanja, drugu najzastupljeniju grupu tijekom promatranog razdoblja čine pitanja vezana uz rad središnjih republičkih tijela vlasti, reorganizaciju državne uprave, njezinu decentralizaciju, te jačanje sustava komunalne samouprave, na načelima Ustavnog zakona NRH iz 1953. godine. Prva etapa tog procesa formalno-pravno je zaokružena donošenjem *Zakona o području kotara i općina u NRH*¹⁴⁷ 1955. godine, te *Zakona o organima uprave u NRH*¹⁴⁸ 1956. godine.¹⁴⁹ Tako je tijekom navedenih godina rad Izvršnog vijeća bio prvenstveno usmjeren na učvršćivanje nove organizacije narodnih odbora i općina te osposobljavanje njihove administracije.¹⁵⁰ Kako je utvrđeno u prethodnim poglavljima, to se izravno odrazilo na rad Izvršnog vijeća, s obzirom na prenošenje težišta upravnih poslova iz njegove dotadašnje nadležnosti na novoustrojena republička tijela uprave. Nadalje, u idućem razdoblju Izvršno vijeće razmatralo je pitanja imenovanja i razrješenja čelnika i članova republičkih savjeta, osnivanja novih tijela uprave te donošenja uredbi o njihovoj organizaciji i radu. Treba naglasiti kako su tijekom 1957. godine, za sustavno bavljenje pitanjima iz ovog područja, osnovana dva radna tijela: Odbor za perspektivni razvoj NRH, te Odbor za organizaciono-upravna pitanja, u čiji djelokrug spadaju pitanja suradnje s narodnim odborima kod izrade perspektivnih planova razvoja, organizacije i nadležnosti republičkih tijela uprave, sistematizacije radnih mjesta u republičkim tijelima uprave i tijelima uprave narodnih odbora, platnog sustava državnih službenika, proračunima republičkih tijela uprave i ustanova i druga pitanja.¹⁵¹ Nadalje, s ciljem daljnje decentralizacije republičke uprave, tijekom 1957. i 1958. doneseni su savezni i republički propisi o daljnjem prijenosu poslova iz nadležnosti Izvršnog vijeća u nadležnost republičkih tijela uprave, te iz njihove nadležnosti u nadležnost narodnih odbora općina i kotara. Tijekom 1959. godine analiziran je rad narodnih odbora kotara i općina u prethodnom razdoblju te poduzete daljnje promjene u njihovoj organizaciji i radu, s posebnim naglaskom na raspodjelu sredstava.¹⁵² Zatim su tijekom 1961. i 1962. godine uslijedile rasprave o izmjenama i dopunama *Zakona o organima uprave u NRH*,¹⁵³ kojima dolazi do djelomičnih izmjena glede broja i nadležnosti te naziva pojedinih re-

¹⁴⁶ Isto. *Informativni bilten* Izvršnog vijeća za 1963. godinu, Rad Izvršnog vijeća i njegovih odbora i komisija u mjesecu travnju 1963. godine, str. 1.

¹⁴⁷ NN 36(1955).

¹⁴⁸ NN 23(1956).

¹⁴⁹ Vezano uz reorganizaciju republičke uprave, iste godine donijeta je i Odluka o prestanku rada ukinutih i otpočinjanju s radom osnovanih republičkih organa uprave, NN 26(1956), te Uredba o prenošenju poslova u nadležnost republičkih organa uprave, NN 38(1956).

¹⁵⁰ O ustrojstvu, radu i poslovima iz nadležnosti narodnih odbora, vidjeti u: Požgan, J., Ustrojstvo Narodnog odbora općine Čakovec (1955-1963). *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 54(2011), str. 141-152, u kojem se navedena problematika analizira na primjeru Narodnog odbora općine Čakovec.

¹⁵¹ HR-HDA-280. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za razdoblje od polovine 1955. do kraja 1956. godine, broj 6066-1957, 18. travnja 1957, str. 11.

¹⁵² Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1961. godinu, broj 03/1-9509/1-111-1962, 28. travnja 1962, str. 7.

¹⁵³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o organima uprave u NRH, NN 27(1961) i 28(1962).

publičkih tijela uprave. Krajem 1962. godine ozakonjena je i uspostavljena nova organizacija i teritorijalna podjela općina i kotara.

Analizirani podaci također pokazuju kako tijekom posljednjih godina drugog mandatnog razdoblja (1957-1958), te tijekom trećeg mandatnog razdoblja, dolazi do ravnomjernije zastupljenosti pojedinih pitanja na sjednicama Izvršnog vijeća, posebno u korist onih iz područja obrazovanja, znanosti i kulture te zdravstva i socijalne politike. No, ta su pitanja razmatrana u radu Izvršnog vijeća i u prethodnom razdoblju, ali u znatno manjoj mjeri.

Tako je već tijekom 1954. i 1955. godine na području obrazovanja raspravljano o materijalno-kadrovskom stanju osmogodišnjih i srednjih škola, kriterijima otvaranja gimnazija i učiteljskih škola, te problemima društvenog upravljanja u školama. S područja visokog obrazovanja, raspravljalo se o problemima Sveučilišta u Zagrebu i pojedinih fakulteta, uvjetima upisa na fakultete i stipendiranju studenata.¹⁵⁴ Nadalje, tijekom 1957. i 1958. godine posebno se raspravljalo o izgradnji i opremanju fakulteta i drugih visokih škola, te studentskih domova. Također je razrađen plan mreže osnovnih, općeobrazovnih te stručnih i zdravstvenih škola.¹⁵⁵ Tijekom 1959. godine, u okvirima saveznog zakonodavstva, Izvršno vijeće usvojilo je više zakonskih prijedloga o organizaciji rada osnovnih škola i gimnazija te o prosvjetno-pedagoškoj službi.¹⁵⁶ Također, sukladno smjernicama Saveznog izvršnog vijeća, raspravljalo je o promjeni sveučilišnih nastavnih programa te skraćivanju trajanja studija. Tijekom 1960. i 1961. godine, ali i idućeg razdoblja, težište rada Izvršnog vijeća na području obrazovanja odnosilo se na donošenje propisa o financiranju obrazovnih institucija te praćenje njihove primjene.¹⁵⁷ U području znanosti i kulture posebno se raspravljalo o organizaciji i radu znanstvenih i kulturnih ustanova u okvirima društvenog samoupravljanja te promjeni sustava njihovog financiranja. Također valja ukazati na formiranje savjeta za kulturu u narodnim odborima tijekom 1960. godine, te petogodišnji perspektivni plan razvitka kulturne djelatnosti u NRH izrađen iste godine, čime su postavljeni okviri rada Izvršnog vijeća na području kulture do kraja promatranog razdoblja.

U području zdravstva i socijalne politike najveći dio aktivnosti Izvršnog vijeća odnosno odgovarajućih radnih tijela, odnosio se na pripremanje zakona o organizaciji zdravstvene službe, primjenu zakona o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača, preventivnu zdravstvenu zaštitu, donošenje pojedinačnih rješenja o osnivanju zdravstvenih ustanova te razvoj i organizaciju sustava socijalne zaštite, s posebnim naglaskom na zaštitu bivših boraca i ratnih vojnih invalida.

Izvršno vijeće i njegova radna tijela, prije svega Odbor za unutrašnju politiku i Odbor narodne obrane, raspravljali su i o problematici iz područja pravosuđa, unutarnjih poslova i sigurnosti te unutarnje politike. Između ostaloga, raspravljalo se o

¹⁵⁴ Usp. bilj. 144.

¹⁵⁵ HR-HDA-280. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za godinu 1957. i 1958, broj III/3-6106/1-1959, od 8. svibnja 1959, str. 13.

¹⁵⁶ Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1959. godinu, broj III/3-5967/1-1960, 9. ožujka 1960, str. 17.

¹⁵⁷ Isto. Izvještaj Izvršnog vijeća Sabora NRH za 1961. godinu, broj 03/1-9509/1-111-1962, 28. travnja 1962, str. 23.

osnivanju i teritorijalnoj nadležnosti okružnih privrednih i kotarskih sudova, sistematizaciji kadrova u sudstvu, izvršenju kazni, radu službe javnog pravobranilaštva, kretanju i pojedinim oblicima kriminala, potrebama kriminalističke službe, kriminalu u privredi te financiranju unutrašnjih poslova i pravosudne uprave. Također, donosile su se odluke o grupnim i pojedinačnim pomilovanjima, raspravljalo se o kontroli i sigurnosti prometa na javnim cestama, unapređenju vatrogasne službe, odnosima s vjerskim zajednicama, kao i drugim pitanjima unutarnje politike.

U području radnih (službeničkih) odnosa, koji su ovdje također izdvojeni u posebnu cjelinu, Izvršno vijeće je najvećim dijelom raspravljalo i donosilo akte o utvrđivanju položajnih plaća državnih sekretara, rukovodećih i drugih službenika republičkih tijela uprave, nagradama, položajnim i posebnim dodacima, sredstvima za osiguravanje prava osoba privremeno izvan radnog odnosa te priznavanju prava na mirovinu.

Zaključak

Osnovni zadatak ovoga rada je prikaz i analiza ustroja i djelovanja Izvršnog vijeća Sabora NRH u razdoblju od 1953. do 1963. godine. S aspekta povijesti institucija, naglasak je na istraživanju Izvršnog vijeća Sabora NRH kao jedne od središnjih institucija vlasti NRH, njegove organizacije i unutarnjeg ustroja, te propisima definirane nadležnosti i djelovanja u navedenom razdoblju.

U prvom poglavlju analizirane su odredbe o sastavu i postupku izbora članova. Zaključeno je kako Izvršno vijeće čini između 15 i 30 članova koji se biraju iz reda zastupnika Republičkog vijeća Sabora NRH, na isto razdoblje na koje je izabran i Sabor NRH. Utvrđena su tri mandatna razdoblja unutar kojih je analiziran rad Izvršnog vijeća: prvo mandatno razdoblje 6.2.-18.12.1953, drugo mandatno razdoblje 18.12.1953.-10.4.1958. te treće mandatno razdoblje 10.4.1958.-27.6.1963. godine. U istom poglavlju detaljno su prikazane izmjene glede sastava i broja članova Izvršnog vijeća, te popis svih članova po mandatnim razdobljima.

U drugom poglavlju naglasak je na analizi propisima definirane nadležnosti Izvršnog vijeća. Temeljem odredbi Ustavnog zakona NRH iz 1953. godine, utvrđeno je koje je poslove Izvršno vijeće preuzelo iz nadležnosti ukinute Vlade NRH odnosno Prezidijuma Sabora NRH. Daljnjom analizom propisa utvrđeno je da u razdoblju 1953-1956. godine Izvršno vijeće djeluje kao izvršno-upravno tijelo, a u razdoblju 1956-1963. godine prvenstveno kao izvršno-političko tijelo vlasti. Dakle, prijelomnom godinom možemo smatrati 1956, kada je uslijed reorganizacije republičke uprave većina upravnih poslova iz nadležnosti Izvršnog vijeća prenesena u nadležnost republičkih tijela uprave. Iako su upravni poslovi u manjem segmentu i dalje ostali u njegovoj nadležnosti, Izvršno vijeće u narednom razdoblju djeluje prvenstveno kao izvršno-političko tijelo, u čijoj je nadležnosti skrb o provođenju opće politike i mjera, te donošenje odluka i postavljanje konkretnih zadaća republičkim tijelima uprave za njihovo ostvarenje.

U trećem poglavlju analizirani su organizacija i unutarnji ustroj Izvršnog vijeća s tri aspekta: upravljanje Izvršnim vijećem (izbor i nadležnost predsjednika, potpredsjednika i tajnika), radna tijela (odbori i komisije), te stručne službe (administra-

cija) Izvršnog vijeća. Od navedenoga, najopsežnija je analiza i pregled promjena glede osnivanja i ukidanja radnih tijela, tj. odbora i komisija po mandatnim razdobljima. Zaključeno je da su za razmatranje pitanja iz stručne nadležnosti, pripremanje prijedloga zakona, uredbi i drugih akata, te za donošenje rješenja o određenim poslovima, osnivani stalni odbori i komisije. Nadalje, utvrđeno je da je razmatranje pojedinih specifičnih poslova i pitanja povjeravano i povremenim odborima i komisijama, čiji su djelokrug i sastav propisani posebnim odlukama. Također, Izvršno vijeće osnivalo je i posebne stručno-upravne komisije od članova Izvršnog vijeća, viših službenika administracije Izvršnog vijeća i republičkih tijela uprave, te drugih stručnjaka, a osnivane su i zajedničke komisije Izvršnog vijeća i Sabora NRH.

U četvrtom poglavlju analizirana su osnovna obilježja rada Izvršnog vijeća. Temeljem kvantitativne analize dnevnog reda sjednica, prijedloga zakona i akata iz nadležnosti prema upravnim područjima, a rezultati koje su prikazani u više tablica u radu, zaključeno je da su u promatranom razdoblju u radu Izvršnog vijeća najvećim dijelom bila zastupljena pitanja iz područja gospodarstva i financija, organizacije rada središnjih republičkih tijela, republičke i lokalne uprave te područja obrazovanja, znanosti i kulture. U manjem su opsegu zastupljena pitanja iz drugih upravnih područja, prije svega pravosuđa i unutarnjih poslova, zdravstva i socijalne politike te radnih odnosa.

U ovom radu utvrđeni zaključci o sastavu i postupku izbora Izvršnog vijeća, njegovoj nadležnosti odnosno funkcijama kao izvršnog tijela vlasti, organizaciji i unutarnjem ustroju, te načinu i osnovnim obilježjima rada, smatraju se osnovom za daljnja istraživanja uloge Izvršnog vijeća Sabora NRH, ali i drugih republičkih institucija vlasti u društvenim, ekonomskim i političkim odnosima uspostavljenim *Ustavnim zakonom Narodne Republike Hrvatske o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti* iz 1953. godine. Također, postavljen je metodološki okvir za istraživanje rada Izvršnog vijeća Sabora SRH kao jedne od središnjih institucija republičke vlasti u ustavnim razdobljima 1963-1974. odnosno 1974-1990.

Izvori

HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora Socijalističke Republike Hrvatske 1953-1990.

HR-HDA-1081. Sabor Socijalističke Republike Hrvatske 1945-1982.

Narodne novine (NN): 7(1947), 29(1951), 9(1953), 18(1953), 5(1954), 24(1954), 29(1957), 47(1954), 23(1955), 23(1956), 38(1956), 13(1957), 51(1957), 11(1958), 21(1958), 28(1958), 40(1959), 53(1959), 1(1960), 8(1960), 42(1960), 11(1961), 23(1961), 27(1961), 48(1961), 49(1961), 28(1962), 15(1963), 22(1963).

Službeni list FNRJ (SL): 10(1950), 3(1953), 27(1954), 53(1957).

Literatura

Bilandžić, D. *Hrvatska moderna povijest*. Zagreb : Golden marketing, 1999.

Holjevac Tuković, A. *Institucije središnjih tijela Narodne Republike Hrvatske 1945-1953 : magistarski rad*. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2004.

Perić, I. *Hrvatski državni sabor 1848-2000. Treći svezak: 1918-2000*. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Hrvatski državni sabor, Dom i svijet, 2000.

Štambuk-Škalić, M. Prilog poznavanju institucija : Sabor Narodne Republike Hrvatske saziv 1953-1963. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 45(2002), str. 83-102.

Summary

EXECUTIVE COUNCIL OF PARLIAMENT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CROATIA : ORGANIZATION AND ACTIVITY (1953-1963)

The article presents Executive Council of Parliament of the People's Republic of Croatia (1953-1963), as one of the central governing institutions, with special interest in its organization, functions and activity. The first chapter gives an overview of the provisions about constitution and procedure of members' election. It was constituted by 15 to 30 members, elected from members of the Republican Chamber of the Parliament of the People's Republic of Croatia. Three mandate periods were established within which the activity of the Executive Council should be monitored: The first mandate from 6th February till 18th December 1953, the second mandate from 18th December 1953 till 10th April 1958 and the third mandate from 10th April 1958 till 27th June 1963. The same chapter brings the list of all members organized according to mandates. The second chapter gives an overview of the functions defined in regulations. According to the provisions of Constitutional Law from 1953, it is defined which functions has the Executive Council taken over from the authority of the abrogated Government of the People's Republic of Croatia and Presidium of the Parliament of the People's Republic of Croatia. Further analysis points that in period from 1953 to 1956 Executive Council was acting as executive-administrative body and from 1956 to 1963 primarily as executive-political body. In 1956, due to the reorganisation of the public administration, the majority of administrative functions until then under the jurisdiction of the Executive Council were transferred to the authority of the Republic's governing bodies. According to that, Executive Council acts primarily as executive-political body, under which authority is enforcement of general politics and measures, as well as adoption of acts and putting precise tasks to governing bodies for their accomplishment. The next chapter gives an analysis of its organization, divided in three parts: guidance of Executive Council, working bodies (boards and commissions) and administrative and professional service. The last chapter gives an analysis of the activity of Executive Council. It is concluded that the most of the activity concerns the discussion of questions, preparation of laws and adoption of acts related to economy and finances, organization of central Republic's institutions, republican and regional (local) governing bodies, as well as education, science and culture. Less activity concerned the discussion of questions, preparation of laws and adoption of acts related to other administrative fields, first of all, system of justice and home affairs, health care system and social policy, as well as labour relations.

Keywords: *Executive Council of Parliament of the People's Republic of Croatia, central governing institutions, executive governance, history of institutions, 1953-1963*